

UZLAŞTIRMACININ UYMAKLA YÜKÜMLÜ OLDUĞU ETİK İLKELER

Uğur AŞKIN *

Korhan YEĞRİM **

Öz

Uzlaştırmacı, şüpheli veya sanık ile mağdur ya da suçtan zarar gören arasındaki uzlaştırma müzakerelerini yöneten, Cumhuriyet savcısının onayıyla görevlendirilen avukat veya hukuk öğrenimi görmüş kişidir. Bu görevi üstlenen kişilerin uyması gereken etik ilkeler, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği'nin 6'ncı maddesinde düzenlenmektedir. Burada sayılan ilkelere uzlaştırmacıların görevlerini yerine getirirken uymaları zorunludur. Aksi halde uzlaştırmacının cezai, hukuki ve disiplin sorumluluğunu gerektirebilir.

Uzlaştırmacının uymakla yükümlü olduğu etik ilkeler; bağımsızlık ve tarafsızlık, görevini zamanında etkin, verimli ve dürüstlük kurallarına uygun bir şekilde yerine getirme, taraflara saygılı ve nazik davranma, önyargılı olmama ve eşit davranma, tarafların vekilliğini ya da müdafiliğini üstlenmeme, menfaat

* Araştırma Görevlisi, İnönü Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, Malatya, Türkiye | Res. Ass, İnönü University, Faculty of Law, Department of Criminal and Criminal Procedure Law. ✉

ugur.askin@inonu.edu.tr • ORCID : 0000-0002-3842-8745.

** Dr. Öğr. Üyesi, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, Malatya, Türkiye || Asst.,Prof., İnönü University, Faculty of Law, Department of Criminal and Criminal Procedure Law

✉ korhan.yegrim@inonu.edu.tr • ORCID 0000-0002-3231-0068.

✉ **Atıf Şekli** | Cite As: AŞKIN, Uğur/ YEĞRİM, Korhan: "Uzlaştırmacının Uymakla Yükümlü Olduğu Etik İlkeler", SÜHFD, C. 32, S. 2, 2024, s. 741-777.

✉ **İntihal** | Plagiarism: Bu makale intihal programında taranmış ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. | This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.

✉ Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır. | This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

temin etmeme, kişilerin adalete olan inancını ve görevinin itibarını koruma şeklindedir. Etik ilkeler, uzlaştırma sürecinin başarılı şekilde sonuçlanmasını ve uzlaşmadan beklenen faydanın sağlanmasını temin eder.

Anahtar Kelimeler

- Uzlaştırımcı • Etik İlkeler • Yaptırım • Yükümlülük • Sorumluluk

ETHICAL PRINCIPLES THAT THE CONCILIATOR IS OBLIGED TO COMPLY WITH

Abstract

A conciliator is a lawyer or a person with a law degree who manages the conciliation negotiations between the suspect or the accused and the victim or the person harmed by the crime and is appointed with the approval of the public prosecutor. The ethical principles that the persons who undertake this task must comply with are regulated in Article 6 of the Regulation on Conciliation in Criminal Procedure. It is obligatory for the conciliators to comply with the principles listed here while fulfilling their duties. Otherwise, the conciliator may be held criminally, legally and disciplinarily liable.

The ethical principles that the conciliator is obliged to comply with are; independence and impartiality, fulfilling his/her duty in a timely, effective, efficient and honest manner, treating the parties with respect and kindness, not being prejudiced and treating them equally, not acting as an attorney or defender of the parties, not obtaining benefits, and the responsibility to protect the people's belief in justice and the reputation of the duty. Ethical principles ensure the successful conclusion of the conciliation process and the expected benefit of conciliation.

Keywords

- Conciliator • Ethical Principles • Sanction • Obligation • Responsibility

GİRİŞ

Klasik ceza adalet sistemleri suç işleyen faillerin yargılmasının uzun sürmesi, yaptırımların caydırıcı olmaması ve suçtan zarar görenin mağduriyetinin giderilmesinde eksikliklerin bulunması gibi çeşitli sebeplerle tatmin edici değildir. Bu sakıncaların giderilmesi amacıyla yapılan çalışmalar, suç ile mücadelede alternatif uyumsuzluk çözüm yöntem-

lerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bunlardan biri de onarıcı adalet anlayışıdır¹.

Onarıcı adalet, suç ile mücadelede farklı yaklaşımlar sunan, suçtan doğrudan ya da dolaylı etkilenen kişilere çözüm sürecinde aktif rol alma fırsatı veren, mağdurların zararının giderilmesini ve faillerin sorumluluklarını kabul etmesini sağlayan alternatif bir çözüm yöntemidir². Ona-

¹ **Özbek**, Mustafa Serdar: *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, Cilt, 2, Yetkin Yayınevi, 4. Baskı, Ankara 2016; 1051; Adalet Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 3.12.2002 tarihinde kararlaştırılan Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu Tasarısı'nın 265'inci maddesinin gerekçesinde onarıcı adalet kavramının tanımlandığını görmekteyiz. Anılan gerekçeye göre; "Suç mağdurlarına karşı ceza adalet sisteminde onların yararlarını korumak amacını güden bir duyarlılığın gittikçe güçlenerek ortaya çıktığı görülüyor. Bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de bugüne kadar mağdurlara karşı gösterilen özel dikkat sadece bazı adam öldürme, terör ve örgütlü suçlarda ve cezaların ertelenmesi gibi bazı kurumlar yönünden söz konusu olabiliyordu. Oysa bugün Batı ülkelerinde özel kanunlarla suç mağdurlarına veya ailelerine devletin tazminat ödemesi bile öngörülmektedir. XXI. Yüzyıl adalet sistemi, ceza adaleti yerine getirilirken, mağdurun tatmin edilmesini de ön plâna çıkarmış bulunmaktadır: Suça karşı sadece ceza yaptırımı yeterli değildir; zararın giderilmesi ve onarım en başta gelen amaç sayılmalıdır. İşte böylece uzlaşmanın hedefi suçun işlenmesinden sonra fail ve mağdur arasında meydana gelen çekişmeyi, hâkim veya Cumhuriyet savcısının ya da onların atayacakları bir uzlaştırıcının girişimleriyle çözmek hem adaleti sağlamak ve hem de mağduru tatmin etmektir. Böylece zarar giderilince fail ile mağdur arasında barış sağlanabilecektir. Gerçi uzlaşma dışındaki bir kısım yollarla da tazminatın sağlanması olanağı vardır. Ancak uzlaşma kurumunda zararın giderilmesi onarım yanında ayrıca bir moral unsurun da sağlanmasını olanaklı kılmaktadır. Uzlaşma böylece özel önleme işlevine yardım ettiği gibi genel olarak kamunun yararlarının korunmasını da sağlamaktadır. Uzlaşma ile fail işlediği suçun sorumluluğunu kabul edip üstlenerek, suçun sonuçlarını da gidererek toplumla yeniden bütünleşme olanağını elde etmiş olmaktadır. Failin ceza sorumluluğu saptanıp zararın giderilmesi için gereken de yapılmış bulunacağından hem adalet yerine getirilmiş olacak, fiille ihlâl edilmiş olan hukuk kurallarının geçerliliği vurgulanacak ve dolayısıyla kamusal barışın yeniden kurulmasına hizmet edilecek ve ayrıca devlet, yaptırım uygulamak yönünden katlanacağı birçok maddeden de kurtulmuş olacaktır. Bu çeşit uygulamalara "onarıcı adalet" denilmektedir". TBMM 22'nci Dönem, 3'üncü Yasama Yılı, 698 Sıra Sayı numaralı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu Tasarısı ile Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılması ve Bu Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu; Onarıcı adalet aynı zamanda cezalandırıcı adalet anlayışına alternatif bir modeldir. Bkz. **Gökalp**, Özge Tuçe: "Ceza Usul Hukukunda Uzlaşma", *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 1, Ocak 2013, Sayfa: 21-30, s. 28.

² **Özbek**, Mustafa Serdar: *Onarıcı Adalet, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Eğitim Kitabı*, Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı

rıcı adalet yöntemleri; ceza arabuluculuğu olarak nitelendirilen mağdur-fail arabuluculuğu, barış halkaları olarak nitelendirilen görüşme grupları, grup toplantısı ve uzlaştırmadan ibarettir³. Bu yöntemlerden biri olan uzlaştırma, mağdur ile failin karşılıklı olarak ortak bir çözüm yolu bulabilmesi amacıyla önyargısız bir kişi aracılığıyla buluşmalarına olanak sağlayan süreçtir⁴. Uzlaştırma ile kovuşturmaya ve hapis cezasına alter-

ği, 2. Baskı, Ankara 2018, s. 3; **Pelvan**, Neslihan: “Ceza Muhakemesinde Onarıcı Adalet Kapsamında Uzlaştırma Uygulaması”, *Bursa Barosu Dergisi*, Cilt: 42, Sayı: 103, Mart 2018, Sayfa: 111-114, s. 111; **İşten**, İnanç/**Mert**, İbrahim Sani: “Uzlaştırma Kurumunun Etkinliğinin Artırılması: Uzlaştırma Sürecinde Karşılaşılan Hukuki ve İletişime İlişkin Problemler ile Çözümlerine İlişkin Nitel Bir Araştırma”, *Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 11, Haziran 2018, Sayfa: 1-31, s. 5.

³ **Özbek**, Adalet Bakanlığı Uzlaştırma Eğitim Kitabı, s. 6; **Şahin**, Cumhur/ **Göktürk**, Neslihan: *Ceza Muhakemesi Hukuku I*, Seçkin yayıncılık, 12. Baskı, Seçkin yayıncılık, 12. Baskı, Ankara 2021, s. 26; Örneğin, mağdur-fail arabuluculuğunda suçun faili ile mağdurunu resmi bir uzlaştırmacı aracılığıyla orta bir noktada buluşmalarını sağlamak amacıyla iletişim kurmalarını sağlayan ve bu faaliyetin bir uzlaştırma programı olarak nitelendirildiği bir yöntemdir. Bkz. **Ertemür**, Hazal: *Ceza Muhakemesi Hukukunda Alternatif Bir Çözüm Yolu Olarak Uzlaştırma*, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2021, s. 24; **Tok**, Mehmet Can: “Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma Kurumu Hakkındaki Düzenlemelerde Yapılan Değişiklikler ve Uzlaştırmacının Başarısızlık Nedenleri”, *Fasikül Hukuk Dergisi*, Cilt: 10, Sayı: 105, Ağustos 2018, Sayfa: 24-27, s. 24; **Aşkın**, Uğur/**Topuz**, Veysel/**Bilge**, Burak: *Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma*, *Adalet Yayınevi*, 2. Baskı, Ankara 2020, s. 24; Failin fiilinden dolayı pişmanlık duyması ve hatasını telafi etme fırsatına kavuşması, mağdur ve failin anlaşılmasının uzmanlık eğitimi almış bağımsız ve tarafsız bir kişi tarafından gerçekleştirilmesi gibi haller bakımından uzlaştırma kurumu ile mağdur- fail arabuluculuğu benzerdir. Bkz. **Bakar**, Yunus Emre: *Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma*, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara 2022, s. 24.

⁴ Uzlaştırma, bazı suçlardan kaynaklanan uyuşmazlıkların mahkeme sistemi haricinde çözümünü sağlamayı amaçlayan bir süreç olarak ifade edilmektedir. Bkz. **Tok**, Uzlaştırma Kurumu Hakkındaki Düzenlemelerde Yapılan Değişiklikler ve Uzlaştırmacının Başarısızlık Nedenleri, s. 24; Uzlaştırmacı, uzlaştırmada yol gösterici konumda olup uzlaştırma sürecine ilişkin irade taraflara bırakılmıştır. Uyuşmazlığa ilişkin uzlaştırmacının çözüm getirebilmesi ancak taraflar karar verdiği zaman olanaklıdır. Bu sebeple uzlaştırma sürecinde taraflar aktif konumda, uzlaştırmacı ise pasif konumda bulunmaktadır. Bkz. **Atalay**, İbrahim Orkun: “Türk Hukukunda Alternatif Çözüm Yolu Olarak Avukatlık Kanunu 35/A Maddesi Anlamında Uzlaşma”, *Legal Hukuk Dergisi*, Yıl:2004, Cilt:2, Sayı:20, Sayfa: 2207-2224, s. 2210.

natif çözüm sağlanır⁵. Böylece tarafların tatmin olması sağlanarak, uyuşmazlık kalıcı olarak giderilir⁶.

Uzlaştırmaya ilişkin ilk düzenleme 5237 sayılı TCK'nın 73'üncü maddesinin sekizinci fıkrasında yer almaktadır. Benzer şekilde 5271 sayılı CMK'nın 253 ila 255'inci maddeleri arasında uzlaştırmaya ilişkin düzenlemeler bulunmaktadır⁷. Bunlar, uzlaştırmanın maddi ceza huku-

⁵ **Çetintürk**, Ekrem: *Ceza Adalet Sisteminde Uzlaştırma*, HD Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2008, s. 28; **Çetintürk**, Ekrem: *Onarıcı Adalet ve Ceza Adalet Sisteminde Uzlaştırma*, Uzlaştırma, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, Ankara 2017, s. 71; **Dönmez**, Burcu: *Çocuk Yargılaması – Ceza Muhakemesi Hukukunda Çocuklara Özel Soruşturma ve Kovuşturma Kuralları*, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2020, s.202; **Erdem**, Mustafa Ruhan/**Eser**, Ferda/**Özşahinli**, Pakize Pelin: *100 Soruda Uzlaştırma: Uzlaştırmanın El Kitabı*, Seçkin Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara 2017, s. 21; **Değirmenci**, Olgun: “Uygulamacının 10 Sorusu Işığında Uzlaştırma”, *Terazi Hukuk Dergisi*, Cilt: 14, Sayı: 151, Mart 2019, s. 663; **Ünver**, Yener/**Hakeri**, Hakan: *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Adalet Yayınevi, 18. Baskı, Ankara 2021, s. 726; **Göksu**, Mustafa: *Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Tahkim*, Seçkin Yayıncılık, 4. Baskı, Ankara 2022, s. 91.

⁶ Uzlaştırma kurumu ceza yargılamasında birçok amaca hizmet etmektedir. Esasında yargılama yapıp kesin hüküm ortaya çıkmadan zararın tazmin edilmesine yönelik bir rıza beyan edilmektedir. Bkz. **Ünal**, Ertuğrul: “Uzlaştırma ve Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kurumlarının Masumiyet Karinesi Bağlamında Değerlendirilmesi”, *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 17, Sayı: 1, Ocak 2018, Sayfa: 195-216, s. 208; Uzlaştırma ile mağdur korunduğu gibi yargılamanın uzun yıllar sürmesinin de önüne geçilerek yargıdaki iş yükü azaltılmaktadır. Ayrıca fail ile mağdur arasındaki husumet sona erdirilerek, kalıcı bir sosyal barış ortamı sağlanmaktadır. Bkz. **Şahin/Göktürk**, s. 47; Uzlaştırma aynı zamanda dava ekonomisini de sağlamaktadır. Bkz. **Yurtcan**, Erdener: *Ceza Yargılaması Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, 16. Baskı, Ankara 2019, s. 793; **Dönmez**, s. 203; **Erdem/Eser/Özşahinli**, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 21; **Öztürk**, Bahri/**Tezcan**, Durmuş/**Erdem**, Mustafa Ruhan/**Gezer**, Sırma/**Saygılar**, Yasemin F./**Alan**, Esra/**Özaydın**, Özdem/**Erden Tütüncü**, Efser/**Altınok VILLEMIN**, Derya/**Tok**, Mehmet Can: *Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku*, Ankara 2022, s. 60.

⁷ **Yenisey**, Feridun/ **Nuhuğlu**, Ayşe: *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, 9. Baskı, Ankara 2021, s. 848; **Tok**, Uzlaştırma Kurumu Hakkındaki Düzenlemelerde Yapılan Değişiklikler ve Uzlaştırmanın Başarısızlık Nedenleri, s. 24; **Ekici Şahin**, Meral/**Yemenici**, Kürşat: “6763 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler Işığında Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 13, Sayı: 1, Nisan 2018, Sayfa: 445-507, s. 447; **Değirmenci**, Olgun: *Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma*, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara 2021, s. 87; **Akbulut**, Berir/**Aksan**, Murat: *Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma*, Seçkin Yayıncılık, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara 2019, s. 22; **Gökalp**, s. 22; **Özbek**, Mustafa: “Ceza Muhakemesi Kanununda Uzlaştırma”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 54, Sayı: 3, Eylül 2005, Sayfa: 289-321, s. 295; **Özbek**, Veli Özer: “Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma Kurumunun 6763 Sayılı Kanun Hükümleri Çerçevesinde

kuna mı yoksa şekli ceza hukukuna mı ait olduğu tartışmasını beraberinde getirmiştir⁸. Kanaatimizce, uzlaştırma hem maddi hem de şekli ceza hukukuna ait bir kurum olup karma niteliğe haizdir.

Uzlaştırma kapsamındaki bir suçun soruşturmasında uzlaştırma usulü uygulanmaksızın iddianame düzenlenmesi, CMK m. 174/1-c uyarınca iddianamenin iadesi sebebidir⁹. İddianame kabul edildikten sonra

Değerlendirilmesi”, *Ceza Hukuku Dergisi*, Cilt: 11, Sayı: 32, Aralık 2016, Sayfa: 7-28, s. 8; **Özbek**, Veli Özer/**Doğan**, Koray/**Bacaksız**, Pınar: *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 14. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 14. Baskı, Ankara 2021, s. 834.

- ⁸ Bir görüşe göre uzlaştırma şekli ceza hukukuna (CMK) ait bir kurumdur. Bkz. **Şahin/ Göktürk**, *Ceza Muhakemesi Hukuku I*, s. 49; Aynı yönde **Ekici Şahin/Yemenici**, s. 454; Yargıtay Ceza Genel Kurulu da uzlaştırmanın bir usul hukuku kurumu olduğu sonucuna ulaşmıştır: “Soruşturma evresinde tarafların kabul etmemeleri sebebiyle sonuçsuz kalan uzlaştırmanın maddi ceza hukuku boyutunu ilgilendirmeyen, münhasıran uzlaştırma yöntemine yönelik olması sebebiyle usule dair olduğu konusunda kuşku bulunmayan değişikliğin, derhal uygulama ilkesinin zorunlu bir gereği olarak daha önce usulüne uygun olarak yerine getirilmiş olan uzlaştırma girişimine dair işlemlerin yenilenmesini gerektirmediği kabul edilmelidir” (YCGK, 25/10/2018, E.2018/4-394, K. 2018/478); Diğer bir görüşe göre uzlaştırma maddi ceza hukukuna ait bir kurumdur. Bkz. **Özgenç**, Nuri Berkay: *Türk Hukukunda ve Mukayeseli Hukukta Uzlaşma*, Legal Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul 2016, s., 247; **Yenisey/Nuhoğlu**, s. 851; Üçüncü görüşe göre ise, uzlaştırma hem maddi ceza hukukuna hem de şekli ceza hukukuna ait bir kurum olup karma niteliği haizdir. Bkz. **Değirmenci**, Uygulamacınının 10 Sorusu Işığında Uzlaştırma, s. 664; Aynı yönde **Ünver/Hakeri**, s. 726; **Akbulut/Aksan**, s. 33; **Eriş**, A. Uğur: “Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma ve Uzlaştırma Eğitimi”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Cilt: 31, Sayı: 137, Temmuz 2018, Sayfa: 241-271, s. 246; Yargıtay eski içtihadında uzlaştırmanın hem maddi ceza hukukuna hem de şekli ceza hukukuna ait olduğunu kabul etmekteydi: “Suçun işlenmesinden sonra fail ile mağdur arasındaki çekişmeyi bir uzlaştırmacının girişimiyle kısa zamanda tarafların özgül iradeleriyle ve adli merciler daha fazla meşgul edilmeden sonuçlandırmayı amaçlayan uzlaştırmacının soruşturma ve kovuşturmalarda mutlaka öncelikle uygulanması zorunlu bir maddi ceza ve ceza muhakemesi hukuku kurumu olması” (Y.19. CD., 17/01/2018, E.2016/2580, K. 2018/228, www.kazanci.com.tr.).

- ⁹ **Şahin/Göktürk**, *Ceza Muhakemesi Hukuku I*, s. 75; **Değirmenci**, *Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma* s. 93; **Erdem/Eser/Özşahinli**, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 30; **Aşkın/Topuz/Bilge**, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma*, s. 123; **Yenisey/Nuhoğlu**, s. 851; **Ünal**, s. 206; **Akbulut/Aksan**, s. 31; **Aşık**, Mustafa Aydın: *Uzlaştırma*, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2020, s. 48; **Tan**, Hülya: *Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma*, Seçkin yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2020, **Özbek**, Adalet Bakanlığı Uzlaştırma Eğitim Kitabı, 308; **Ertemür**, s. 34; Yargıtay “sanık ... hakkında ise, katılanı “kendini toparla, akıllı ol, benim yaşım 60 olmuş beni cezaevlik yaptırma” diyerek tehdit ettiğiinden bahisle TCK'nın 106/1-2. cümlesi uyarınca cezalandırılması talebiyle kamu davasının açıldığı.... sanık ...'e yükletilen TCK'nın 106/1-2. cümlesinde düzenlenen tehdit suçu, suç tarihi itibariyle CMK'nın 253/1-a bendin-

suçun uzlaştırma kapsamında olduğunun anlaşılması halinde, CMK m. 254 uyarınca mahkeme tarafından kovuşturma dosyasının uzlaştırma bürosuna gönderilmesi gerekir. Ayrıca kovuşturmada suçun hukuki niteliğinin değişmesi, iddianame yerine geçen belge ile doğrudan mahkeme önüne gelen uzlaşmaya tâbi bir suçun varlığı ve kovuşturmada kanun değişikliği sebebiyle suçun uzlaştırma kapsamına girmesi hallerinde de mahkeme tarafından kovuşturma dosyasının uzlaştırma bürosuna gönderilmesi gerekir (CMUY m. 22).

Uzlaştırma hükümlerinin uygulanabilmesi için bazı koşulların gerçekteşmesi gerekir. Öncelikle mağdurun veya suçtan zarar görenin gerçekte ya da özel hukuk tüzel kişisi olması gerekir. Bu nedenle kamu hukuku tüzel kişilerine karşı işlenen suçlar uzlaştırma kapsamında değildir. İkincisi, işlenen suç uzlaştırma kapsamında olmalıdır¹⁰. Uzlaş-

deki düzenleme sebebiyle uzlaştırma kapsamındadır. Katılan ... 11/10/2017 tarihinde Cumhuriyet savcısı tarafından alınan ifadesinde uzlaşmayı kabul etmediğini beyan etmiş, yine sanık ... 19/10/2017 tarihinde kolluk tarafından alınan ifadesinde uzlaşmak istemediğini belirtmiştir. Cumhuriyet savcısı yeterli şüphenin oluştuğunu kabul ederek kamu davası açmıştır. Ancak; Cumhuriyet savcısı sanığa isnat edilen suçun uzlaştırma kapsamında olması sebebiyle dosyanın uzlaştırma bürosuna gönderilmesi ve büro tarafından görevlendirilecek uzlaştırmacının, taraflara uzlaşma teklifinde bulunması gerektiğini gözetmemiştir. Bu sebeple de taraflar arasında uzlaştırma işlemleri yöntemince yapılmamıştır. Mahkeme bu hususu gözetmemiş ve düzenlenen iddianameyi kabul etmiştir. Cumhuriyet savcısı tarafından yöntemince uzlaştırma usulü uygulanmaksızın dava açılması sebebiyle taraflar arasında uzlaştırma işlemlerinin, CMK'nın 254. maddesi uyarınca mahkeme tarafından yerine getirilmesi gerektiği gözetilmemiştir. Bu açıklamalar ışığında; uzlaştırma kapsamındaki tehdit suçundan, yöntemince uzlaştırma işlemleri yerine getirilmeden kurulan ve sanık ...'in, TCK'nın 106/1- 2. cümle, 62/1 ve 52/2. maddeleri gereğince 500,00 Türk lirası adlı para cezası ile cezalandırılmasına dair Çiftlik Asliye Ceza Mahkemesi'nin 16/02/2018 tarihli ve 2017/276 esas, 2018/74 Sayılı kararı" hukuka aykırı bulmuştur (Y.4.CD., 05/07/2018, 3836/13472, www.kazanci.com.tr.).

¹⁰ **Özbek**, Ceza Muhakemesi Kurumunda Uzlaştırma Kurumu, s. 8; **Akbulut/Aksan**, s. 125; Kabahatler kanununa giren bir fiilin işlenmesi ya da disiplin hukuku içerisinde yer alan bir fiil gerçekteştirilmesi halinde uzlaştırma hükümleri uygulanamayacaktır. Bkz. **Değirmenci**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma, s. 220; **Pelvan**, s. 113; Kanun koyucu kamu tüzel kişilerini bir tarafın devlet diğer tarafın birey olması sebebiyle eşitlik ilkesine açıkça aykırılıktan dolayı uzlaştırma kapsamı dışında tutmuştur. Bkz. **Bakar**, s. 61; **Aşkın/Topuz/Bilge**, Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma, s. 98; **Erdem/Eser/Özşahinli**, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 46; **Tan**, s. 48. **Demirel**, Nezihe Balcı: *Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma*, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2022, s. 71; **Aşık**, Uzlaştırma, s. 49.

tırmaya tabi suçlar yetişkinler ve suça sürüklenen çocuklar bakımından farklılık arz eder. Yetişkinlerde uzlaştırma kapsamındaki suçlar; cinsel dokunulmazlığa karşı işlenenler hariç olmak üzere şikayete tabi olanlar, CMK m. 253'te sayılan katalog suçlar ve özel kanunlarda düzenlenenlerden uzlaştırma kapsamında olduklarına ilişkin açık hüküm olan suçlar uzlaştırma kapsamındadır¹¹. Suça sürüklenen çocuklarda ise yetişkinler bakımından uzlaştırma kapsamındaki suçlara ek olarak üst sınırı üç yılı geçmeyen hapis veya adli para cezasını gerektiren suçlar uzlaştırma kapsamındadır. Uzlaştırma hükümlerinin uygulanabilmesi için yeterli suç şüphesinin bulunması gerekir. Bu koşulların tamamının birlikte bulunmasıyla dosya uzlaştırma bürosuna gönderilir. Sonrasında CMK'nın 253'üncü maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca uzlaştırma bürosu tara-

¹¹ **Özbek/Doğan/Bacaksız**, s. 840; **Şahin/Göktürk**, Ceza Muhakemesi Hukuku I, s. 76; **Aşkın/Topuz/Bilge**, Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma, s. 88; **Öztürk/Tezcan/Erdem/Gezer/Saygılar/Alan/Özaydın/Erdentütüncü/Altınok/Villemin/Tok**, s. 60; **Akbulut/Aksan**, Uzlaştırma, s. 125; **Yenisey/Nuhoğlu**, s. 853; **Yerdelen**, Erdal: *Ceza İşleri Genel Müdürlüğü Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı*, Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma Eğitim Kitabı, *Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı*, 2. Baskı, Ankara 2018, s.57; **Tan**, s. 64; **Ünver/Hakeri**, s. 728; **Göksu**, s. 107; **Değirmenci**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma s. 162 vd.; **İşten/Mert**, s. 9; **Ekici Şahin/Yemenici**, s. 464; **Metiner**, Erçağ/ **Köken**, Enes: "Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliğine İlişkin Değerlendirmeler", *Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.5, S.2, s.225-249, s.232; **Çelebi**, Ümit: "Alternatif Uyuşmazlık Çözüm İşığında Uzlaştırma", *Bursa Barosu Dergisi*, Cilt: 42, Sayı: 103, Mart 2018, Sayfa: 64-67, s. 64; Uzlaştırma kapsamında yer alan ve şikâyete tabi olmayan basit hırsızlık suçu eleştiriye uğramıştır. Şöyle ki, kanun koyucu TCK m. 141'i CMK m. 100 bakımından tutuklamanın yapılabileceği katalog içerisinde saymıştır. Kanun koyucu yine TCK m. 141'i uzlaştırma kapsamında katalog liste içerisinde de belirtmiştir. Bu suç tutuklama bakımından kuvvetli suç şüphesi olduğunda tutuklamaya varacak kadar ciddi bir suç ve aynı zamanda da uzlaştırmaya tabi olacak özellikte bir suç olarak görülmüştür. Kanun koyucu kendi içerisinde çelişkiye düşmüştür. Olması gereken TCK m. 141'in tutuklama için belirtilen katalog suçlardan çıkarılması ve uzlaştırma kapsamında varlığını devam ettirmesidir. Bkz. **İnci**, Zekiye Özen/ **Sakarya**, M. Sevgi: "6763 Sayılı Kanun Değişikliği Sonrasında Uzlaştırma Uygulamalarına İlişkin Bazı Tespit ve Değerlendirmeler", *Terazi Hukuk Dergisi*, Cilt: 13, Sayı: 141, Mayıs 2018, Sayfa: 101-114, s.105; Benzer görüş için Bkz. **Özbek**, Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma Kurumu, s. 9; Özel kanunlarda yer alan suç tipleri için de uzlaştırmaya gidilebilir. Örneğin, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun manevi, mali veya bağlantılı haklara tecavüz başlıklı 71.maddesi ve teknolojik önlemleri etkisiz kılma madde başlıklı 72. maddesi şikayete tabi olup uzlaştırma kapsamındadır. Bkz. **Erdem/Eser/Özşahinli**, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 46.

ından bir uzlaştırmacı görevlendirilir¹². Uzlaştırmacı, şüpheli veya sanık ile mağdur ya da suçtan zarar gören arasındaki uzlaştırma müzakerelerini yöneten, Cumhuriyet savcısının onayıyla görevlendirilen avukat veya hukuk öğrenimi görmüş kişidir (CMUY m. 4/1-1)¹³.

Uzlaştırmacı, görevlendirildiği dosyada öncelikle taraflara uzlaştırma teklifinde bulunur. Uzlaştırma teklifinde bulunulandan herhangi biri üç gün içinde teklifi yapan uzlaştırmacıya kararını bildirmediği takdirde, uzlaştırma teklifi reddedilmiş sayılır (CMUY m. 30)¹⁴. Uzlaştırma teklifinin her iki tarafça kabul edilmesinden sonra müzakere aşamasına geçilir. Bu aşamada tarafların hukuka uygun bir edim üzerinde uzlaştırma durumlarına göre olumlu veya olumsuz uzlaştırma raporu hazırlanır¹⁵. Uzlaştırmanın sağ-

¹² **Akbulut/Aksan**, Uzlaştırma, s. 125; **Işıka**, Sertaç: “Uzlaştırma Sürecinde Suça Sürüklenen Çocuklara İlişkin Bazı Sorun ve Değerlendirmeler”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Cilt: 33, Sayı: 151, Kasım 2020, Sayfa: 61-84, s. 68; **Yerdelen**, s.48; **Ünver/Hakeri**, s. 738; **Erdem/Eser/Özşahinli**, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 48; **Pelvan**, s. 113; **Tok**, Uzlaştırma Kurumu Hakkındaki Düzenlemelerde Yapılan Değişiklikler ve Uzlaştırmanın Başarısızlık Nedenleri, s. 26; **Yenisey/Nuhoğlu**, s. 868; **Öztürk** ve diğerleri, s. 63; **Değerimenci**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma s. 121; **Ekici şahin/Yemenici**, s. 472; **Özbek**, Ceza Muhakemesi Kanununda Uzlaştırma, s.98; Uzlaştırma işlemlerine ilişkin düzenlemeler 6763 sayılı yasa ile değişikliğe uğramıştır. 6763 sayılı kanun sonrası uzlaştırma teklifi, müzakereleri, raporun hazırlanması gibi işlemleri salt uzlaştırmacı tarafından icra edilecektir. Cumhuriyet savcısı ya da adli kolluk görevlisi uzlaştırma işlemlerinde bulunamayacaktır. Bkz. **Özbek/Doğan/Bacaksız**, s. 844; **Değerimenci**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma, s. 220; **Epözdemir**, Rezan: “Yeni Düzenlemeler Işığında Uzlaştırma Müessesesine Bakış”, *Legal Hukuk Dergisi*, Yıl:2017, Cilt: 15, Sayı: 175, Sayfa: 3445-3468, s. 3465.

¹³ **Yenisey/Nuhoğlu**, s. 859; **Göksu**, s. 105; **Yurtcan**, s. 797; **Değerimenci**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma, s. 237; **Özbek/Doğan/Bacaksız**, s. 852; **Erdem/Eser/Özşahinli**, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 68; **Demirel**, s. 102; **İşten/Mert**, s. 13.

¹⁴ **Erdem/Eser/Özşahinli**, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 146; **Yenisey/Nuhoğlu**, s. 860; **Özbek/Doğan/Bacaksız**, s. 846; **Akbulut/Aksan**, Uzlaştırma, s. 176; Uzlaştırma teklifi sadece suçun faili ya da mağduruna yapılmaz. Suçtan zarar gören de bir taraftır. Suçtan zarar gören hem gerçek kişi hem de özel hukuk tüzel kişisi olabilmektedir. Bkz. **Yurtcan**, s. 794.

¹⁵ **Akbulut/Aksan**, Uzlaştırma, s. 180; **Özbek/Doğan/Bacaksız**, s. 847; **Yenisey/Nuhoğlu**, s. 866; Müştekinin, şüpheliye tokat atmak yönündeki beyanı; müştekinin şüpheli şahsın yüzüne tükürmek isteğini ilişkin talepler; şüphelinin, müştekinin talebi doğrultusunda kapısına kadar gelerek “ben aptalım” şeklinde bağırmasının istenmesi; yaralama derecesinin kusur ve adli tıp raporu dikkate alındığında talep edilen tazminat miktarının oldukça fahiş kalması halleri hukuka aykırı edime örnek olarak verilmektedir. Bkz. **Erdem/Eser/Özşahinli**, 100 Soruda Uzlaştırma, s.

lanması halinde edimin def'aten yerine getirilmesi halinde soruşturmada kovuşturmayaya yer olmadığı, kovuşturmada ise davanın düşmesine karar verilir. Edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, takside bağlanması veya süreklilik arz etmesi halinde soruşturmada kamu davasının açılmasının ertelenmesi, kovuşturmada ise hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilir¹⁶.

I. UZLAŞTIRMACININ UYMAKLA YÜKÜMLÜ OLDUĞU ETİK İLKELER

A. Genel Açıklamalar

Fransızca bir kelime olan etik, “*çeşitli meslek kolları arasında tarafların uyması veya kaçınması gereken davranışlar bütünü*” olarak tanımlanır¹⁷. Bu bağlamda etik, neyin doğru ya da yanlış olduğunu öğrenmeyi ve ardından doğru olanı yapmayı içerir. Davranış biliminin konusu olan etik, yerine getirdiğimiz görevlere ilişkin temel kuralları da düzenler¹⁸. Uzlaştırma sürecinde ve bazı hallerde sürecin sona ermesinden sonra da uzlaştırmacının uymakla yükümlü olduğu etik ilkeler bulunmaktadır. Nitekim Ceza Mu-

257; CMK'da yer almayıp Uzlaştırma Yönetmeliği m. 18/4'te yer alan edimin “hukuka ve ahlaka uygun” olması ibaresi eleştirilmektedir. Zira edimin hukuka uygun olması objektif nitelikte bir şart iken ahlaka uygun olması sübjektif niteliktedir. Uzlaştırmada belirlenen edimi C. savcısı ya da hâkim değerlendirirken kendi değer yargıları ile değerlendirecektir. Böylelikle edimin ahlaka aykırı ya da uygun olması kişiden kişiye farklılaşacaktır. Ayrıca eleştirilen diğer bir husus ise, bu durumun kanunla değil yönetmelikle düzenlenmesidir. Bkz. **İşten/Mert**, s. 13; **Çelebi**, s. 67.

¹⁶ **Özbek/Doğan/Bacaksız**, s. 847; **Pelvan**, s. 113; **Yenisey/Nuhoğlu**, s. 868; **Eriş**, Ceza Muhakemesinde Uzlaşma Usulü s.1305; Uzlaştırmacının kamu hukuku bakımından sonuçları olduğu kadar özel hukuk alanında da sonuçları bulunmaktadır. Fail ile mağdur ya da suçtan zarar gören uzlaştırma süreci sonucunda uzlaşmaya karar vermişlerse özel hukukta da tazminat davası açamayacaklardır. Eğer daha önceden tazminat davası açmışlar ve devam eden bir dava söz konusu ise uzlaştırma neticesinde bu davadan da feragat etmiş addedileceklerdir. Bkz. **Şahin/Göktürk**, Ceza Muhakemesi Hukuku I, s. 76; **Erdem/Eser/Özşahinli**, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 295; Uzlaşmanın kabul edilmemesi halinde savcılık soruşturma aşamasına, mahkeme ise yargılamaya kaldığı yerden devam edecektir. Bkz. **Çelebi**, s. 67; Bir başka görüşe göre ise, uzlaştırma müzakereleri soruşturma aşamasında başarısızlıkla neticelenmiş ise C. savcısı kamu davası açmak amacıyla iddianame düzenlemelidir. Bkz. **Gökalp**, s. 28.

¹⁷ TDK Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/>.

¹⁸ **Krishnamurthy**, Prabhakar: *An Introduction to Ethics, Indian Institute of Information Technology (D&M)*, Guindy, 2011, s. 3.

hakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği'nin (CMUY) 'Etik İlkeler' başlıklı 6'ncı maddesinde uzlaştırıcının uymakla yükümlü olduğu etik ilkeler açıklanmaktadır¹⁹. Bunlar, Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan Arabuluculara Yönelik Avrupa Etik Kuralları (*European Code Of Conduct for Mediators*) temel alınarak belirlenmiştir²⁰.

Uzlaştırıcının uymakla yükümlü olduğu etik ilkeler; bağımsızlık ve tarafsızlık, görevini zamanında, etkin, verimli ve dürüstlük kurallarına uygun bir şekilde yerine getirme, taraflara saygılı ve nazik davranma, önyargılı olmama ve eşit davranma, tarafların vekilliğini ya da müdafiliğini üstlenmeme, menfaat temin etmeme, kişilerin adalete olan inancını ve görevin itibarını koruma şeklindedir²¹. Uzlaştırıcının belirtilen etik ilkelere uygun olarak görevini yerine getirmesi zorunludur (CMUY m. 6/1). Bu hususta uzlaştırma savcısının, uzlaştırma bürosunun veya uzlaştırıcının takdir yetkisi bulunmamaktadır.

B. Bağımsızlık ve Tarafsızlık

Bağımsızlık ve tarafsızlık ilkesi, uzlaştırıcının rolü ve görevleri için en temel ilkelerden biridir. Bağımsızlık ve tarafsızlık, hem uzlaştırmanın bir ilkesi hem de uzlaştırıcının görevlerindedir. Bu ilke sayesinde uzlaştırıcının süreç üzerinde otoritesi sağlanır. Dolayısıyla uzlaştırıcı, tarafsızlık ve bağımsızlığına zarar verebilecek her türlü davranıştan kaçınmalıdır²². Aksi halde taraflardan biri dezavantajlı duruma

¹⁹ **Aşkın/Topuz/Bilge**, Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma, s. 189; **Akbulut/Aksan**, Uzlaştırma, s. 211; **Değirmenci**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma, s. 357; **Eriş**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma, s. 252; **Erdem/Eser/Özşahinli**, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 80; **Aşık**, Uzlaştırma, s. 41; **Tan**, s. 55.

²⁰ Arabuluculara Yönelik Avrupa Etik Kuralları, Avrupa Komisyonu'nun desteğiyle 2 Temmuz 2004 tarihinde Brüksel'de yapılan konferans sonucunda uygulamaya konulmuştur. Avrupa Etik Kuralları; arabulucuların yetkinliği, atanması, ücretleri, hizmetlerinin tanıtımı, bağımsızlık ve tarafsızlık ile arabuluculuk anlaşması, süreç ve anlaşmadan ibarettir. Tam metin için bkz. <https://www.kearns.co.uk/wpcontent/uploads/2017/06/European-code-of-conduct-for-mediators.pdf>, Erişim Tarihi: 14.01.2023.

²¹ **Yerdelen**, Erdal/ **Özbek**, Mustafa Serdar/ **Altuntaş**, Şeyda/ **Boz**, Burak/ **Erdem**, Dilek Özge/ **Yılmaz**, Berna Ayşen: *Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma*, Adalet Yayınevi, Ankara 2018, s. 127; **Ertemür**, s. 129; **Demirel**, s. 107; **Aşık**, Uzlaştırma, s. 70. **Değirmenci**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma s. 154.

²² **Weiler**, Eva/**Schlickum**, Gunter: *Praxisbuch Mediation*, München 2008, s. 9-10.

düştüğünü hissedeceği için, uzlaştırmacının olumlu sonuçlanması tehlikeye girer. Aynı zamanda uzlaştırmacının itibar kaybetmesine ve adalete olan güvenin sarsılmasına sebep olunur.

Bağımsızlık ilkesi, taraflar arasındaki uzlaştırma işlemlerine yasama, yürütme ve yargı organları ile üçüncü bir kişinin müdahale etmesini ifade eder²³. Bu itibarla uzlaştırmacı, taraflardan ve kendisini görevlendiren makamdan bağımsız olarak görev yapar²⁴. Uzlaştırmacı bağımsızlığını etkileyebilecek, etkilediği düşünülebilecek veya çıkar çatışmasına yol açabilecek herhangi bir durum varsa, göreve başlamadan önce taraflara açıklamalıdır. Bu halde tarafların açık rızası varsa, uzlaştırmacı görevine devam etmelidir²⁵.

Uzlaştırma Yönetmeliği m. 31/2'de, uzlaşma sağlanabilmesi için birden fazla müzakere yapılabileceği, müzakereler sırasında izlenmesi gereken yöntemle ilgili olarak Cumhuriyet savcısıyla görüşebileceği ve Cumhuriyet savcısının uzlaştırmacıya müzakerelerin kanuna uygun yürütülmesi amacıyla talimat verebileceği düzenlenmiştir²⁶. Bu düzenlemenin bağımsızlık ilkesine aykırılık teşkil edip etmediği hususunda farklı görüşler ileri sürülmektedir²⁷. Bir görüşe göre, bu hüküm C. Savcısı ile uzlaştırmacının bilgi alışverişi yapma hususunda kısıtlanmaması,

²³ **Akbulut/Aksan**, s. 214; Bağımsızlık iç ve dış bağımsızlık olarak ikiye ayrılmaktadır. Dış bağımsızlık, bir görev üstlenen kişinin, kamusal yetkiyi kullanan kişi/kişiler veya devlet organları karşısında bağımsız olması anlamına gelmektedir. İç bağımsızlıkta ise, görev yapan kişinin aynı seviyede görevle iştigal eden ya da yatay seviyede bulunan kişilerce etki altına alınmaması manasına karşılık gelmektedir. Bkz. **Değirmenci**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma, s. 360.

²⁴ **Özbek**, Adalet Bakanlığı Uzlaştırma Eğitim Kitabı, s. 74; **Eriş**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma, s. 242; **Özbek**, Mustafa Serdar: *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 2. Cilt, Ankara 2016, s. 1088; **Yenisey/Nuhoğlu**, s. 859; **Tan**, s. 56; Uzlaştırmacı avukat gerek makam yönünden gerekse de kişi yönünden bağımsızdır. Bkz. **Atalay**, s. 2215; **Değirmenci**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma s. 360; Uzlaştırmacı avukat gerek makam yönünden gerekse de kişi yönünden bağımsızdır. Bkz. **Atalay**, s. 2215.

²⁵ **Yerdelen/Özbek/Altuntaş/Boz/Erdem/Yılmaz**, s. 127.

²⁶ Yönetmelik düzenlemesinde geçen talimat ifadesinin emir olarak algılanmaması gerektiği; uzlaştırmacının kurallara uyup uymadığı noktasında Cumhuriyet savcısının usule yönelik bir tavsiyesi olarak algılanmasına ilişkin görüş için bkz. **Tan**, s. 56.

²⁷ **Değirmenci**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma, s. 362.

geniş yorumlanması gerekir²⁸. Diğer görüşe göre, öngörülen bu düzenleme iddia makamının uzlaştırma kapsamının dışına çıkması, uzlaştırma kurumunun amacına ve masumiyet karinesine, tarafların özgür iradelerine müdahale teşkil etmektedir. Bu hüküm savcının doğrudan olmasa da dolaylı yoldan uzlaştırma müzakerelerine iştirak etmesine, müdahale etmesine yol açmaktadır. İddia makamı uzlaştırma savcısı olsa dahi, bu düzenleme uzlaştırma kurumu için oldukça tehlikelidir²⁹.

Kanaatimizce, Uzlaştırma Yönetmeliği m. 31/2'de yer alan talimat ifadesi emir şeklinde anlaşılmalıdır. Bağımsızlık ilkesini ihlal etmeden uzlaştırıcı, uzlaştırma savcısı ile iletişim halinde olmalı ve usule ilişkin konularda tavsiyelere uymalıdır. Zira bağımsızlık ilkesi aynı zamanda uzlaştırıcının mevzuata ve etik kurallara uygun davranmasını da gerektirir³⁰.

Tarafsızlık ilkesi, süreç içerisinde taraflara eşit davranılması ve kişisel herhangi bir bağın bulunmaması anlamına gelir³¹. Uzlaştırıcının tarafsızlığı iki unsurdan oluşur. Bir yandan uzlaştırıcının kişisel taraf-

²⁸ **Erdem/Eser/Özşahinli**, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 86.

²⁹ **Ünal**, s. 209; Bir görüşe göre, Cumhuriyet savcısının vereceği talimat kanuna uygun ve kanuna aykırı talimat şeklinde ikiye ayrılarak değerlendirilmektedir. Bu görüş uyarınca, Cumhuriyet savcısı, uzlaştırıcıya kanuna uygun bir emir veya talimat vermişse bu hukuka uygun olacaktır ve bağımsızlığı zedelemeyecektir. Şayet kanuna aykırı bir emir veya talimat verilmişse bağımsızlığı zedeleyen bu emir ya da talimat hakkında Anayasa'nın 137. maddesinin uygulanması söz konusu olabilecektir. Şöyle ki uzlaştırıcının, ceza hukuku bağlamında bir kamu görevlisi kabul edilen Cumhuriyet savcısından kısıtlı da olsa bir emir alma ilişkisinin mevcut olduğu söylenilebilir. Dolayısıyla Cumhuriyet savcısının vermiş olduğu emir hukuka uygun bir emir değilse, uzlaştırıcı bu emri Cumhuriyet savcısına bildirmelidir ve eğer emir yazılı olarak yenilenirse uzlaştırıcı bu emri yerine getirmelidir. Ancak hukuka aykırı emir aynı zamanda suç teşkil etmekte ise uzlaştırıcının bu emri yerine getirme yükümlülüğü bulunmamaktadır. Bkz. **Değirmenci**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma, s. 362.

³⁰ **Yerdelen/Özbek/Altuntaş/Boz/Erdem/Yılmaz**, s. 127.

³¹ Uzlaştırıcıların tarafsızlığı ilkesinin kaynağı, Arabuluculara Yönelik Avrupa Etik Kuralları m. 2/2'de yer alan düzenlemedir. Buna göre; "Arabulucular her zaman taraflara karşı tarafsız davranmalı ve öyle görünmek için çaba göstermelidir. Arabuluculuk süreciyle ilgili olarak tüm taraflara eşit şekilde hizmet etmeye kararlı olmalıdır".

sızlığı, diğer yandan sürece ilişkin tarafsızlığı söz konusudur³². Kişisel tarafsızlık, uyuşmazlığın taraflarından ve konusundan bağımsızlığı ifade eder. Bu itibarla uzlaştırmacı uyuşmazlık konusuyla kişisel veya mali olarak bağlantılı olmamalı ve herhangi bir taraf ile çok yakın ilişkisi bulunmamalıdır³³. Bu kapsamda uzlaştırmaya konu olan dosyada kendisinin zarar görmesi, tarafların biriyle arasında evlilik, vasilik, kayyımlik veya kan ya da sıhri hısımlık ilişkisinin bulunması hallerinde uzlaştırmacının kişisel tarafsızlığı tehlikeye girer. Örnek niteliğindeki bu hallerde uzlaştırmacının dosyadaki görevini bırakması ya da görevden alınmayı talep etmesi gerekir³⁴. Benzer şekilde uzlaştırmacının edim miktarının yükseltmeye çalışması, edimsiz olarak gerçekleşecek uzlaştırmacının edimli olması yönünde mağduru zorlaması veya failin cezalandırılması gerektiği düşüncesini sürece yansıtması şeklindeki fiiller tarafsızlığını ihlal eder³⁵.

Uzlaştırmacının sürece ilişkin tarafsızlığı ise taraflara eşit mesafede bulunması, subjektiflikten, kişisellikten uzak ve nesnel davranması anlamına gelir³⁶. Uzlaştırmacının, görevlendirildiği dosyada iddia ya da

³² **Kracht**, Stefan: *Rolle und Aufgabe des Mediators– Prinzipien der Mediation*, in: Haft Fritjof / Gräfin von Schlieffen Katharina (Hrsg.), *Handbuch Mediation*, 2. Auflage, München 2009, § 12, kn. 25.

³³ **Kracht**, *Rolle und Aufgabe des Mediators– Prinzipien der Mediation*, kn. 25.

³⁴ **Özbek**, *Uzlaştırmacı Eğitim Kitabı*, s. 75; **Erdem/Eser/Özşahinli**, s. 80; Uzlaştırmacının tarafsızlığını sağlamak adına CMK'nın 22'nci maddesinde yer alan hâkimin davaya bakamayacağı durumlar ile hâkimin reddini gerektiren sebeplerin düzenlendiği 24'üncü madde uzlaştırmacı kişi bakımından da dikkate alınması yasal bir zorunluluktur. Bkz. **Demirel**, s. 105; **Değirmenci**, *Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma* s. 366.

³⁵ **Akbulut/Aksan**, s. 215; **Özbek**, *Adalet Bakanlığı Uzlaştırma Eğitim Kitabı*, s. 75; Uzlaştırmacının, taraflardan birisinin menfaatini gözetmeye yönelik davranışlarda bulunması tarafsızlık ilkesine aykırılık teşkil eder. Bkz. **Epözdemir**, s. 3460.

³⁶ **Akbulut/Aksan**, s. 215; **Yenisey/Nuhoğlu**, s. 861; **Bakar**, s. 87; **Aşık**, *Uzlaştırma*, s. 70; Başka bir tanıma göre; uzlaştırmacılık görevi yapan kişinin taraflardan hiçbirisinin yanında olmaması anlamına gelmektedir. Bkz. **Aşkın/Topuz/Bilge**, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma*, s. 189; **Ertemür**, s.129; **Çetintürk**, *Onarıcı Adalet ve Ceza Adalet Sisteminde Uzlaştırma*, s. 535; **Tan**, *Uzlaştırma*, s. 58; **Erdem/Eser/Özşahinli**, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 319; Uzlaştırmacının tarafsız olmasına ilişkin Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi 19 Sayılı Tavsiye Kararında da; "Arabuluculuk tarafsız bir biçimde icra edilmelidir" şeklinde yer almıştır.

müdafaa görevi bulunmamaktadır³⁷. Bu nedenle taraflardan birine uzlaştırma konusu uyuşmazlığa ilişkin tavsiye, telkin ve öneri de bulunmaz³⁸. Tarafsızlık, uzlaştırmanın her aşamada sürecin dışında kalması gerektiği anlamına gelmez. Tüm tarafların endişelerini ve bakış açılarını anlamaya çalışmalıdır. Hatta uzlaştırmacı gerektiğinde tarafların endişelerini gerekçelendirmelerine ve ifade etmelerine yardımcı olmalıdır³⁹.

Uzlaştırmanın tarafsızlık ve bağımsızlık ilkesine aykırı hareket etmesi veya görevini bu ilke doğrultusunda yerine getiremeyeceğinin anlaşılması halinde uzlaştırmanın reddi ve yasaklılığı söz konusu olur. Nitekim “uzlaştırmanın çekilmesi veya reddi” başlıklı CMUY m. 28’e göre; “*Kanunda belirlenen hâkimin davaya bakamayacağı hâller ile reddi sebepleri, uzlaştırmacı görevlendirilmesi ile ilgili olarak dikkate alınır*”⁴⁰. Bu itibarla uzlaştırmacı CMK m. 22’de düzenlenen hâkimin davaya bakamayacağı hallerden birinin bulunması halinde, dosyayı uzlaştırma bürosuna iade etmesi gerekir⁴¹. Ayrıca Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık veya bunla-

³⁷ **Yıldırım**, Zeynep: “Türk Ceza Hukuku’nda Uzlaşma”, *Legal Hukuk Dergisi*, 5:50, 2007, s. 468.

³⁸ “...Adı geçen uzlaştırmanın, görevini tarafsız olarak yerine getirmediği, uzlaşma dosyasının tarafı olan şüpheli ...’e uzlaşması konusunda baskı uyguladığı, uzlaşmayacağını belirttiği halde ısrar ettiği, adı geçenin özgür iradesini etkilemeye çalıştığı ve tarafı zorlayıcı bir yaklaşım sergilediği, savunmasında şüpheli ...’i bilgilendirdiğini, tarafın bu şartlarda uzlaşmak istemediğini belirttiği halde, adı geçene uzlaşma teklif formunu imzalatmadığı anlaşılmıştır. Belirtilen gerekçeler ile uzlaştırmacı hakkında uyarma yaptırımı uygulanmasına karar verilmiştir” (Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı, Disiplin Kararı).

³⁹ **Kals**, Elisabeth/**Montada**, Leo: *Mediation, Ein Lehrbuch auf psychologischer Grundlage*, 2. Auflage, Basel 2007, s. 47.

⁴⁰ Alman hukukunda, hâkim ve noterler için kanunla belirlenmiş olan dışlanma gerekçeleri uzlaştırmacılar için de geçerli olmasına ilişkin görüşler bulunmaktadır. Nitekim Kracht şu görüştedir: “Bir yargıç için yasal bir dışlanma gerekçesi oluşturacak veya önyargı endişesi nedeniyle yargıcın reddini haklı gösterecek sebepler, uzlaştırmanın tarafsızlığına da aykırılık teşkil eder”. Bkz. **Kracht**, *Rolle und Aufgabe des Mediators– Prinzipien der Mediation*, kn. 37.

⁴¹ 5271 sayılı CMK’nın 22’nci maddesine göre; “*Hâkim; a) Suçtan kendisi zarar görmüşse, b) Sonradan kalksa bile şüpheli, sanık veya mağdur ile aralarında evlilik, vesayet veya kayınlık ilişkisi bulunmuşsa, c) Şüpheli, sanık veya mağdurun kan veya kayın hısımlığından üstsoy veya altsoyundan biri ise, d) Şüpheli, sanık veya mağdur ile aralarında evlât edinme bağlantısı varsa, e) Şüpheli, sanık veya mağdur ile aralarında üçüncü derece dahil kan hısımlığı varsa, f) Evlilik sona ermiş olsa bile, şüpheli, sanık veya mağdur ile aralarında ikinci derece dahil kayın hısımlığı varsa, g) Aynı davada Cumhuriyet savcılığı, adli kolluk görevi,*

rın müdafii, katılan veya vekili de uzlaştırmacının reddini isteyebilir. Aksi halde yasaklı uzlaştırmacının dosyada görev yapması, hukuka kesin aykırılık hallerindedir (CMK m. 289/1-b). Örneğin, uzlaştırmacı ile taraflardan biri arasında sonradan ortadan kalksa bile, evlilik, vesayet, kayımlık veya evlat edinme ilişkisinin bulunması veya uzlaştırmacının aynı davada tanık, bilirkişi, müdafii ya da vekil olarak görev yapması yasaklılık hallerindedir. Öte yandan uzlaştırmacının CMK m. 22’de sayılmayan herhangi bir sebeple tarafsızlığından şüphe edilmesi halinde CMK m. 24 uyarınca reddi istenebilir. Bunlar sınırlı sayıda olmayıp, somut olayın koşullarına göre değerlendirilir. Örneğin, uzlaştırmacının müzakere esnasında şüphelinin suçu işlediğinin kesin olduğu ve cezalandırılması gerektiği yönünde taraflara açıklamalar yapması, tarafsızlığından şüpheliyi gerektireceği için reddi istenebilir.

Hakimler için geçerli olan tarafsızlığı şüpheye düşüren durumlar uygun düştüğü ölçüde uzlaştırmacılar için de uygulanır. Zira CMK m. 253/10’da, hâkimin davaya bakamayacağı durumlar ile reddi sebeplerinin uzlaştırmacılar hakkında da uygulanması gerektiği düzenlenmektedir. Bu itibarla uzlaştırmacının görevlendirildiği dosyadaki suçtan kendisinin zarar görmesi, sonradan kalkmış olsa bile tarafların biriyle arasında evlilik, vasilik, kayımlık, evlat edinme veya kan ya da sıhri hısımlık ilişkisinin bulunması, tarafların biriyle kan veya kayın hısımlığından üstsoy veya altsoy ilişkisinin bulunması, tarafların biriyle üçüncü derece dahil kan hısımlığı veya evlilik sona ermiş olsa bile ikinci derece dahil kayın hısımlığının bulunması, aynı davada Cumhuriyet savcılığı, adli kolluk görevi, şüpheli veya sanık müdafiliği veya mağdur vekilliği yapılması ve son olarak aynı davada tanık veya bilirkişi sıfatıyla dinlenilmesi hallerinde uzlaştırmacının tarafsızlığı ilkesi tehlikeye girer (CMK m. 22)⁴². Kanun tarafından gösterilmeyen ancak yargılamada

şüpheli veya sanık müdafiliği veya mağdur vekilliği yapmışsa, h) Aynı davada tanık veya bilirkişi sıfatıyla dinlenmişse, Hâkimlik görevini yapamaz”.

⁴² **Özbek**, Adalet Bakanlığı Uzlaştırma Eğitim Kitabı, s. 75; **Erdem/Eser/Özşahinli**, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 80; Uzlaştırmanın tarafsızlığını sağlamak adına CMK’nın 22’nci maddesinde yer alan hâkimin davaya bakamayacağı haller ile hâkimin reddini gerektiren sebeplerin düzenlendiği 24’üncü madde uzlaştırmacı bakımından da dikkate alınması yasal bir zorunluluktur. Bkz. **Demirel**, s. 105; **Değirmenci**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma s. 366.

hâkimin tarafsızlığını etkileyen şüphe sebepleri uzlaştırmacı için de geçerlidir (CMK m. 23). Örneğin nişanlılık ya da sözlülük, fiili birliktelik, yakın arkadaşlık ya da husumet uzlaştırmacının tarafsızlığını şüpheyeye düşürür⁴³.

Kanaatimizce, CMK m. 253/10 düzenlemesinin olmaması halinde bile, hâkimin tarafsızlığını şüpheyeye düşüren ve reddini gerektiren sebepler uzlaştırmacılar için de kıyas yoluyla uygulanabilirdi. Zira ceza muhakemesi hukukunda istisnai ve sınırlayıcı hükümler dışında kıyas serbestisi bulunmaktadır.

Uzlaştırmacının tarafsızlığını şüpheyeye düşüren haller ya da reddini gerektiren sebepler var ise uzlaştırmacının görevlendirilmemesi gerekir. Uzlaştırmacı görevlendirilmesi Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği'nin 12'nci maddesi uyarınca yapılmaktadır. Buna göre, uzlaştırma bürosuna gönderilen dosyanın uzlaştırmadan sorumlu C. savcısı tarafından incelenmesi neticesinde suçun uzlaştırma kapsamında kaldığının anlaşılması hâlinde uzlaştırmacı görevlendirilmesi Daire Başkanlığı tarafından belirlenen listeye göre ilgili C. savcısının onayıyla yapılmaktadır. C. savcısının, suçun uzlaştırma kapsamında kalıp kalmadığını incelemesi ile birlikte tarafsızlığı şüpheyeye düşüren sebepleri de incelemesi gerekmektedir. C. savcısının, şüphe sebepleri ya da red nedenlerini tespit etmesi halinde uzlaştırmacı görevlendirilmemelidir. Uzlaştırmacı atanması C. savcısının onayıyla gerçekleştiği için tarafsızlığı şüpheyeye düşüren hallerin ya da ret sebeplerinin de savcılık tarafından re'sen araştırılması gerekmektedir⁴⁴. şayet dosyaya görevlendirilmiş ise uzlaştırmacının dosyadan çekinmesi veya taraflarca red sebebinin öğrenilmesinden itibaren 7 gün içinde red talebinde bulunulması gerekir⁴⁵.

Menfaat temin etmeme yükümlülüğünün düzenlendiği Uzlaştırma Yönetmeliği'nin etik ilkeler başlıklı m. 6/1-e'de; uzlaştırmacının taraflar ile herhangi kişisel ya da iş ilişkisi içerisinde bulunamaması, uzlaştırmanın sonucuna yönelik doğrudan veya dolaylı mali ya da diğer bir menfaat temin etmemesi gerektiği düzenlenmektedir. Burada sayılan

⁴³ Şahin/Göktürk, Ceza Muhakemesi Hukuku I, s. 223.

⁴⁴ Akbulut/Aksan, s. 208.

⁴⁵ Değirmenci, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma s. 366.

hususlarında uzlaştırmacının tarafsızlığını sağlayan sebepler olarak dik-kate alınması gerekir.

Tarafsızlık ilkesi, kişilere yönelik olduğu kadar taraflar ile görüşülen mekânı da kapsamaktadır. Nitekim arabuluculukta tarafsızlık ilkesinin hem kişilere hem de mekâna yönelik olduğu ifade edilmektedir. Benzer şekilde mekâna yönelik tarafsızlık da uzlaştırmada uygulanmalıdır. Bu itibarla uzlaştırmacı, taraflar ile görüşmesini uygun bir ortamda ve tarafsız bir yerde gerçekleştirmelidir⁴⁶. Örneğin, müzakereleri gerçekleştirmek için mağdurun evine gidilirken, şüpheliyle adliye binasındaki uzlaştırma müzakere odasında görüşmelerin gerçekleştirilmesi mekânsal tarafsızlığı ihlal eder.

C. Görevini Zamanında, Etkin, Verimli ve Dürüstlük Kurallarına Uygun Bir Şekilde Yerine Getirme

Uzlaştırmacı, sunduğu hizmetin kalitesinin arttırılması ve adaletin tesis edilmesi amacıyla görevini özenle yerine getirmelidir⁴⁷. Nitekim uzlaştırmacının görevini etkin, verimli ve zamanında yerine getirmesi etik ilkelerden biridir. Uzlaştırmacı, uzlaştırma süreci için gerekli olan zamanı belirlemeli, ihmali sebebiyle sürecin uzamasına sebebiyet vermemeli ve taraflara bildirim yükümlülüğünü vakit kaybetmeksizin yerine getirmelidir⁴⁸. Örneğin, uzlaştırmacı işlerinin yoğunluğu sebebiyle

⁴⁶ **Özmumcu**, Seda: "Arabuluculukta Tarafsızlık İlkesinin Görünümü ve Etik Kurallar Çerçevesinde Değerlendirilmesi", *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt.10, sa.1, ss.262-276, 2019, s. 273; **Yerdelen/Özbek/Altuntaş/Boz/Erдем/Yılmaz**, s. 130.

⁴⁷ **Aşkın/Topuz/Bilge**, Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma, s. 192; **Akbulut/Aksan**, Uzlaştırma, s. 216; **Ertemür**, s. 129; **Özbek**, Adalet Bakanlığı Uzlaştırma Eğitim Kitabı, s. 76; Görevini özenle yerine getirme bağımsızlık ilkesinden kaynaklı bir yükümlülüktür. Bkz. **Değirmenci**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma s. 367; Bir görüşe göre, uzlaştırmacının etik ilkelere uymada özen göstermesi, bilinçli hareket etmesi ödüllendirilmelidir. Bu kişilere ayrı bir sistem oluşturulmak suretiyle daha çok dosyanın tevdi edilmesi sağlanmalıdır. Bkz. **Bakar**, s. 148; **Yıldırım**, s. 469; Türkiye Barolar Birliği Uzlaşma Sağlama Yönetmeliği'nin 7'nci maddesine göre; "Avukatlar, uzlaşma sürecinde, 1136 sayılı Kanunun 34'üncü maddesinde belirtilen özen, doğruluk ve onur içerisinde görevlerini yerine getirmek zorundadırlar" (Resmî Gazete Tarihi: 14.04.2017, Resmî Gazete Sayısı: 30038).

⁴⁸ **Eriş**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma, s. 253; **Akbulut/Aksan**, s. 216; Uzlaştırmacının görevini itina ile verimli ve zaman kaybetmeksizin yerine getirmesi uzlaştırma kurumundan da beklenen faydayı sağlayacak ve kurumu başarıya ulaştıracaktır. Bkz. **İçer**, s. 708.

uzlaştırma sürecine yeterli derecede vakit ayıramayacak ise bu görevi kabul etmemelidir. Aksi halde uzlaştırıcı görevini etkin, zamanında ve verimli şekilde yerine getiremeyeceği için etik ilke ihlaline sebep olabilir⁴⁹.

Uzlaştırıcılık gönüllü olarak yapılan bir kamusal faaliyet olup, görevin kanunda öngörülen süre içerisinde yerine getirilmesi gerekir⁵⁰. CMUY m. 17 uyarınca, uzlaştırıcı dosya içindeki belgelerin birer örneği kendisine verildikten itibaren en geç otuz gün içinde uzlaştırma işlemlerini sonuçlandırır. Bu süre içerisinde sonuçlandıramazsa durumu açıklayan bir dilekçeyle büroya başvurması hâlinde, bürodan sorumlu C. savcısının onayını almak koşuluyla uzlaştırma bürosu bu süreyi her defasında yirmi günü geçmemek üzere en fazla iki kez daha uzatabilir⁵¹.

Uzlaştırıcı evrakların bir örneği kendisine verildikten itibaren otuz gün içinde işlemleri tamamlayamadığı için ek süre talebinde bulunmaz veya ek sürelerle rağmen işlemleri tamamlayamaz ise görevini zamanında ve etkin şekilde yerine getiremediği için etik ilke ihlali söz konusu olur. Nitekim Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı belirtilen süreleri geçiren uzlaştırıcılar hakkında etik ilke ihlali sebebiyle disiplin soruşturması yürütmektedir.

Uzlaştırıcının taraflar ile etkin bir iletişim kurması, başarılı bir ilişki yönetimini sağlar. Karşılıklı kurulan özgün bir ilişki tarafların ara-

⁴⁹ **Özbek**, Adalet Bakanlığı Uzlaştırma Eğitim Kitabı, s. 76; "...26.03.2019 tarihinde "Uzlaştırıcı Görevlendirme Tutanağı" ile teslim aldığı... Cumhuriyet Başsavcılığının ... sayılı uzlaştırma dosyasında, uzlaşmanın tarafı olan ... 'ya uzlaştırma sürecinde herhangi bir bilgilendirme yapmaması ve uzlaşma teklifinde bulunmaması nedeniyle 22.05.2019 tarihli uzlaştırma raporunun reddine karar verildiği, akabinde uzlaştırma bürosu personellerince eksik hususların tamamlanması için kendisi ile iletişime geçildiğinde uzlaştırıcı ...'ın 22.05.2019 tarihli tutanaktan da anlaşılacağı üzere **dosyayı gelip teslim almadığı gibi eksik hususları da tamamlamadığı**, görevini etkin, zamanında ve verimli bir şekilde yerine getirmediği anlaşılmıştır. Belirtilen gerekçeler ile uzlaştırıcı hakkında uyarma yaptırımı uygulanmıştır" (Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı, Disiplin Kararı).

⁵⁰ **Erdem/Eser/Özşahinli**, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 283.

⁵¹ **Eriş**, Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma Usulü, s. 1295; **Nuhoglu**, s. 862; Uzlaştırıcı ek süreler ile birlikte toplamda 70 gün içinde uzlaştırmayı sonuçlandırmak zorundadır. Bkz. **Özbek/Doğan/Bacaksız**, s. 846; **Değirmenci**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma, s. 137; **Akbulut/Aksan**, Uzlaştırma, s. 221.

larındaki uyuşmazlığın uzlaşısı ile sonuçlanmasına katkı sunar⁵². Görevin etkin yerine getirilmesi, adalete hizmet etme bilinciyle hareket edilmesi ve sunulan hizmet kalitesinin artırılması suretiyle gerçekleşir⁵³. Bu kapsamda uzlaştırmacının taraflar ile etkin bir iletişim kurması, başarılı bir müzakere yönetimini sağlar⁵⁴. Aynı zamanda uzlaştırmacının görevini etkin bir şekilde yerine getirmesi, uzlaştırmada belirlenen edime çeşitlilik kazandırır⁵⁵.

Görevin verimli yerine getirilmesi; uzlaştırmacının sessizliğin yönetilmesinde taraflara fırsat vermesi, sessiz kalma durumlarında müdahale yöntemlerine dikkat etmesi, taraflara açık uçlu sorular sorarak aldığı cevaplara ilişkin sabırla beklemesi ve aktif dinleme yapması ile yakından ilişkilidir⁵⁶. Örneğin, uzlaştırmacının taraflara kendilerini ifade etmeleri için hiç fırsat vermeden doğrudan uzlaştırma teklifini imzalatması görevini verimli şekilde yerine getirmediğini gösterir. Ayrıca bilgilendirme kapsamında tarafların süreç boyunca söyleyeceği sözlerin uzlaşma sağlanamaması halinde özel hukuk ya da kamu hukuku alanında hiçbir davada delil olarak kullanılamayacağını hatırlatılması, tarafların dürüst ve samimi olmaları gerektiğinin ifade edilmesi anlaşmazlığın uzlaşmaya dönüşmesine katkı sağlar⁵⁷.

Dürüstlük kuralı, hukukun bütün alanlarında uygulanabilen kanuni bir prensiptir⁵⁸. Dürüstlük kuralını düzenleyen TMK m. 2'ye göre; *"Herkes, haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kuralına uymak zorundadır"*. Bu itibarla dürüstlük kuralı, kişilerin borcunu yerine getirirken dürüst, namuslu ve makul şekilde hareket etmesi olarak

⁵² **Tayfun**, Recep, Uzlaştırmacı Eğitim Kitabı, Ankara 2018, s. 204; **Akbulut/Aksan**, Uzlaştırma, s. 51.

⁵³ **Yerdelen/Özbek/Altuntaş/Boz/Erdem/Yılmaz**, s. 127; s. 133; **Göksu**, s. 111; **Ertemür**, s. 129.

⁵⁴ **Tayfun**, s. 204; **Akbulut/Aksan**, Uzlaştırma, s. 51.

⁵⁵ **Erdem/Eser/Özşahinli**, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 203.

⁵⁶ **Tayfun**, s. 220.

⁵⁷ **İnci/Sakarya**, s. 104; **Erdem/Eser/Özşahinli**, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 162; **Ünver/Hakeri**, s. 734.

⁵⁸ **Değirmenci**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma, s. 358; **Erdem/Eser/Özşahinli**, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 81; **Akbulut/Aksan**, Uzlaştırma, s. 211.

tanımlanır⁵⁹. CMUY m. 6/1-a uyarınca, uzlaştırmacının görevini yerine getirirken dürüşlük kuralları çerçevesinde bağımsız ve tarafsız olarak hareket etmesi gerekir⁶⁰. Uzlaştırmacı sürece ilişkin tarafları aydınlatma yükümlülüğünü doğru şekilde yerine getirmeli, yanlış yönlendirmelerde bulunmamalıdır. Örneğin, uzlaştırmacı müzakere sürecinde tarafların kendisine bildirdiği edimleri değiştirmeden doğru bir şekilde diğer tarafa iletmelidir⁶¹. Aynı zamanda dürüşlük kuralı gereği uzlaştırmacı görevinin bir kısmını veya tamamını bir başkasına devretmemelidir⁶².

Uzlaştırmacının görevini dürüşlük kuralına uygun şekilde yerine getirmesi taraflarla olan ilişkilerde de kendini gösterir. Örneğin, uzlaştırmacının müzakereler esnasında öncelik tanımadan tarafları aynı anda görüşme odasına kabul etmesi, görüşme odasındaki oturma düzeninde bir tarafı daha ayrıcalıklı gösterecek konum belirlememesi, farklı zamanlarda taraflarla görüşme gerçekleştirmek ise diğer tarafın menfaatini ihlal edecek davranışlarda bulunmaması dürüşlük kuralının bir geređidir⁶³.

D. Taraflara Nazik ve Saygılı Davranma

şüpheli ya da sanığın ceza alma korkusu taşıması, mağdurun maddi ve manevi haksızlığa uğraması sebebiyle uzlaştırma her iki taraf için hassasiyet gerektiren bir süreçtir⁶⁴. Dolayısıyla uzlaştırmacı süreç

⁵⁹ **Yılmaz**, Süleyman/ **Yıldırım**, Abdülkerim: *Medeni Hukuk I*, Ankara 2021, s. 83.

⁶⁰ **Akbulut/Aksan**, s. 213; **Ertemür**, s. 129; Nitekim Uzlaştırma Yönetmeliği m. 1-a'ya göre; "Görevini dürüşlük kuralları çerçevesinde bağımsız ve tarafsız olarak yerine getirir, tarafların ortak yararlarını gözetir, tarafların müzakerelerde yeterli ve eşit fırsatlarla sahip olmasına özen gösterir".

⁶¹ **Erdem/Eser/Özşahinli**, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 197; **İçer**, s. 708; **Tan**, s. 58; Uzlaştırmacının, şüpheli veya mağdurla yaptığı uzlaştırma müzakerelerinde diğer tarafa söylenmemesi gereken konular kararlaştırılmışsa karşı tarafa bu hususlar aktarılmalıdır. Aksi durumda dürüşlük kuralı ihlal edilir. Bkz. **Akbulut/Aksan**, s. 213.

⁶² **İçer**, s. 703; **Erdem/Eser/Özşahinli**, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 81.

⁶³ **Değirmenci**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma, s. 359.

⁶⁴ **Akbulut/Aksan**, s. 216; **Ertemür**, s. 129; **Aşık**, Uzlaştırma, s. 71; **Özbek**, Adalet Bakanlığı Uzlaştırma Eğitim Kitabı, s. 77; Uzlaştırmanın uygulanabilmesi için fail hakkında yeterli delile ulaşılması gerekir. Bu anlamda taraflardan biri, suç işlediği hususunda yeterli delil bulunan şüpheli ya da kovuşturma aşamasında ise sanık, diğer tarafta ise hakları ihlal edilmiş mağdur bulunmaktadır. Bu sebeple uzlaştırmacının taraflara saygılı ve nazik davranması sürecin akim kalmaması için oldukça

boyunca taraflara saygılı olmalı ve nazik davranmalıdır⁶⁵. Bu husus Uzlaştırma Yönetmeliği m. 6/1-c'de açıkça düzenlenmektedir. Taraflara nazik ve saygılı davranılmaması farklı şekillerde ortaya çıkabilir. Örneğin, tarafların evrakları dahi okumalarına izin verilmemesi veya kaba davranılması söz konusu ilkeyi ihlal eder⁶⁶.

Bu ilke, uzlaştırmacının taraflara saygılı ve nazik davranmasının yanı sıra tarafların da birbirlerine saygılı olmasını gerektirir. Uzlaştırıcı, tarafların iyi niyetle ve birbirlerine saygılı olması gerektiğinin bilgilendirmesini yapmalıdır. Böylelikle tarafların birbirlerine yönelik empati kurmasıyla sürecin başından sonuna kadar ılımlı geçmesi sağlanır⁶⁷. Bu sebeple bahse konu ilke, aynı zamanda kanun koyucu tarafından uzlaştırmacı için öngörülmüş olan bir yükümlülüktür⁶⁸. Bu yükümlülüğün, uzlaştırma yönetmeliğinin 5'inci maddesinin sekizinci fıkrası gereğince uzlaştırma müzakerelerine geçilmeden önce başlangıç aşamasında taraflara açıklanması gerekir.

E. Önyargılı Olmama ve Eşit Davranma

Uzlaştırmacının, süreç içerisinde taraflara önyargılı olmaması gerekir. Şüpheli veya sanık hakkında henüz kesinleşmiş mahkeme kararı bulunmadığı için masumiyet karinesi ihlal edilmemelidir⁶⁹. Bu sebeple

önemlidir. Bkz. **Aşkın/Topuz/Bilge**, Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma, s. 193.

⁶⁵ **Yerdelen/Özbek/Altuntaş/Boz/Erdem/Yılmaz**, s. 137; **Aşık**, Uzlaştırma, s. 41; **Erdem/Eser/Özşahinli**, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 285; **Değirmenci**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma s. 368; **Göksu**, s. 111; **Akbulut/Aksan**, Uzlaştırma, s. 201.

⁶⁶ "...Sicil numaralı uzlaştırmacı ...'in uzlaştırmacı olarak görevlendirildiği ve tarafına 11.10.2019 tarihinde teslim edilen ... Cumhuriyet Başsavcılığının ... sayılı uzlaştırma dosyasında, şüpheli sıfatına haiz ...'a, uzlaştırma işlemleri sırasında imza atacağı belgeleri okumasına izin vermediği, görevini yerine getirirken tarafa nazik davranmadığı, görevin saygınlığını ve kişilerin adalete olan güvenini zedeleyen davranışta bulunduğu anlaşılmıştır. Belirtilen gerekçeler ile uzlaştırmacı hakkında uyarma yaptırımı uygulanmıştır" (Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı, Disiplin Kararı).

⁶⁷ **İçer**, s. 708; **Erdem/Eser/Özşahinli**, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 23; **Özbek**, Adalet Bakanlığı Uzlaştırma Eğitim Kitabı, s. 77; Bu etik ilke, uzlaştırma işlemlerinin rahat ve güvenli bir ortamda gerçekleştirilebilmesi için oluşturulmuş bir düzenlemedir. Bkz. **Eriş**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma, s. 253.

⁶⁸ **Değirmenci**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma s. 368.

⁶⁹ **Aşkın/Topuz/Bilge**, Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma, s. 194; **Değirmenci**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma s. 369; **Akbulut/Aksan**, Uzlaştırma, s. 217;

şüpheli veya sanığın uzlaşma teklifini kabul etmesi, suçu işlediğini kabul ettiği anlamına gelmez⁷⁰. Nitekim Uzlaştırma Teklif Formu'nun D bölümünün 12'nci maddesindeki; “*Şüpheli ya da sanığın uzlaşma teklifini kabul etmesi ve uzlaştırma görüşmesi yapması suçu kabul ettiği anlamına gelmez*” ifadesiyle bu husus vurgulanmaktadır.

Uzlaştırmacının görevi, hâkim veya savcı gibi hareket ederek dosyada bulunan delilleri değerlendirmek suretiyle şüphelinin/sanığın suçu işleyip işlemediğini tespit etmek değildir⁷¹. Uzlaştırmacı, fail ile mağdurun iletişim kurmasını sağlayarak anlaşmalarına yardımcı olur. Örneğin, şüphelinin uzlaşma teklifini kabul etmemesi halinde yargılama sonucunda ceza alacağına söylenmesi uzlaştırmacının ön yargılı olduğunu gösterir⁷².

Uzlaştırmacının süreç boyunca her iki tarafa eşit davranması gerekir⁷³. Nitekim Uzlaştırma Yönetmeliği m. 6/1-d'ye göre; “*Görevini yerine*

Yerdelen/Özbek/Altuntaş/Boz/Erdem/Yılmaz, s. 138; **Aşık**, Uzlaştırma, s. 40; **Ünal**, s. 206; **Erdem/Eser/Özşahinli**, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 32; **Bakar**, s. 87; Bu ilke, tarafsızlık ilkesinin sonucu niteliğindedir. Bkz. **Eriş**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma, s. 254; **Aşık**, Uzlaştırma, s. 40.

⁷⁰ **Erdem/Eser/Özşahinli**, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 32; **Akbulut/Aksan**, Uzlaştırma, s. 217; **Ekici Şahin/Yemenici**, s. 490; Kovuşturma aşamasında sanığın uzlaştırma teklifini kabul etmesi ve edimin ifasının ileri bir tarihe bırakılması, süreklilik taşıması ya da taksidde bağlanması durumunda HAGB kararı verilir. Doktrinde bu karar eleştirilmektedir. Zira HAGB kararı yargılama yapıp iki yıl ve daha az ceza verilmesi halinde söz konusu olan bir karardır. Buna karşılık uzlaştırmada herhangi bir yargılama yapılmamakta ve uzlaştırma teklifinin kabul edilmesi, suçun ikrar edildiği anlamına da gelmemektedir. Bu karar yargılama yapılmaksızın verildiği için, masumiyet karinesine aykırılık teşkil etmektedir. Bkz. **İnci/Sakarya**, s. 110.

⁷¹ **Erdem/Eser/Özşahinli**, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 87; **İçer**, s. 708; Uzlaştırmada amaç, failin suçu işleyip işlemediğinin tespiti olmadığı için, buna ilişkin açıklamalar uzlaştırma raporunda yer almamalıdır. Bkz. **Bakar**, s. 117.

⁷² “Uzlaştırmacı olarak görevlendirildiği ... Cumhuriyet Başsavcılığının sayılı uzlaştırma dosyasında, müşteki-şüpheli sıfatını haiz ...'ya, karşı tarafın basit yaralama suçundan ceza almayacağını, kendisinin ise hakaret suçundan 1-4 yıl arası ceza alacağını söyleyerek müşteki şüphelinin suçluluğu hakkında ön yargılı davrandığı, kişilerin adalete olan güvenini zedeleyen davranışta bulunduğu, uzlaştırma işlemleri sırasında müşteki-şüpheliye nazik davranmadığı anlaşılmıştır. Belirtilen gerekçeler ile uzlaştırmacı hakkında uyarma yaptırımı uygulanmıştır” (Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı, Disiplin Kararı).

⁷³ **Yerdelen/Özbek/Altuntaş/Boz/Erdem/Yılmaz**, s. 138; **Eriş**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma, s. 254; **Göksu**, s. 111; **Akbulut/Aksan**, Uzlaştırma, s. 217; **Er-**

getirirken taraflar arasında dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım yapamaz, itibar ve güveni sarsıcı davranışlarda bulunamaz". Bu düzenlemenin haricinde bireylerin kanun önünde eşit olması ve eşit muameleye tabi tutulması anayasal bir haktır⁷⁴. Eşitlik ilkesi her hal ve koşulda bütün kişilere eşit davranmak şeklinde anlaşılmalıdır⁷⁵. Bazı kişiler veya durumlar, kişiler arasında farklı davranışta bulunulmasını gerekli kılabilir. Örneğin, mağdurun çocuk olması halinde uzlaştırmacı daha hassas davranabilir. Bu durum yetişkin olan şüpheli açısından eşitlik ilkesini ihlal etmez. Buna karşılık eşit kabul edilen kişilere yönelik her farklı davranışın makul kabul edilmesi de doğru değildir⁷⁶.

Uzlaştırmacı eşit davranma yükümlülüğü kapsamında taraflara eşit sürede söz hakkı vermeli, tarafları dinlediğinde veya soru sordugunda eşitliği bozucu davranışlardan kaçınmalıdır⁷⁷. Örneğin, müzakerelerin gerçekleşeceği yerde bir tarafı daha ayrıcalıklı gösterecek oturma düzeni belirlemesi, farklı zamanlarda taraflarla müzakerenin gerçekleştiği durumlarda ise bir tarafın menfaatini ihlal edecek davranışlar sergilemesi eşitlik ilkesine aykırılık teşkil eder⁷⁸.

dem/Eser/Özşahinli, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 319; **Değirmenci**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma s. 369.

⁷⁴ Bu hak hem Anayasa'nın 10'uncu maddesinde; "*Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir*" hem de İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin 14'üncü maddesinde; "*Bu Sözleşme'de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmalıdır*" şeklinde açıkça güvence altına alınmıştır.

⁷⁵ "*Anayasa'nın 10. maddesinde yer verilen eşitlik ilkesi hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil, hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin ihlali yasaklanmıştır.*" Bkz. AYM, 17.03.2011, E. 2009/47, K. 2011/51.

⁷⁶ **Karan**, Ulaş: "Bireysel Başvuru Kararlarında Ayrımcılık Yasağı ve Eşitlik İlkesi", *Anayasa Yargısı*, S:32, 2015, s. 236.

⁷⁷ **Özbek**, Adalet Bakanlığı Uzlaştırma Eğitim Kitabı, s. 78; **Akbulut/Aksan**, Uzlaştırma, s. 188.

⁷⁸ **Değirmenci**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma, s. 359.

F. Tarafların Vekilliğini veya Müdafiliğini Üstlenmeme

Avukatlar ve hukuk öğrenimi görmüş kişilerin yanı sıra yeterince hukuk dersi almış lisans mezunlarının da uzlaştırıcının olabilmesi mümkündür. Bu itibarla tarafların vekilliğini veya müdafiliğini üstlenmemeyle ilişkin etik ilke, yalnızca avukat olan uzlaştırıcılar için geçerlidir⁷⁹.

Avukatlar, uzlaştırıcının görev yaptıkları dosyada taraflardan herhangi birinin vekilliğini veya müdafiliğini üstlenemez⁸⁰. Bu yasak, gerek kanuni düzenlemede gerekse de yönetmelikte yalnızca avukatları kapsamaktadır. Gerçekten uzlaştırıcının bürosunda çalışan diğer avukatlar ile avukatın kardeşi, eşi ya da kan ya da kayın hısımlarının belirli dereceye kadar olan akrabaları yasak kapsamında sayılmamıştır⁸¹. Kanaatimizce, bu kişilerinde kanun değişikliğiyle yasak kapsamına alınması gerekmektedir.

Avukat olan uzlaştırıcıların daha sonra aynı dosyada vekillik veya müdafilik görevi üstlenmemesi zorunlu müdafilik veya vekillik hallerinin yanı sıra ihtiyari olarak avukatlık yapılmasını da engeller. Ayrıca bu yasak, ceza davalarıyla sınırlı olmayıp hukuk davalarını da kapsar⁸².

Tarafların vekilliğini veya müdafiliğini üstlenmeme yükümlülüğü, gizlilik ilkesinin ihlal edilmesini önler⁸³. Zira uzlaştırıcının, uzlaştırma süre-

⁷⁹ Akbulut/Aksan, s. 218; Değirmenci, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma s.372; Erdem/Eser/Özşahinli, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 11.

⁸⁰ Ertemür, s. 130; Erdem/Eser/Özşahinli, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 85; Özbek, Alternatif Uyuşmazlık Çözümü, Cilt 2, s. 1088; Göksoy, s. 111; Tan, Uzlaştırma, s. 59.

⁸¹ Erdem/Eser/Özşahinli, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 11.

⁸² Yerdelen/Özbek/Altuntaş/Boz/Erdem/Yılmaz, s. 139; Özbek, Adalet Bakanlığı Uzlaştırma Eğitim Kitabı, s. 79; Değirmenci, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma s.373; Pelvan, s. 113; Akbulut/Aksan, Uzlaştırma, s. 218; Aşkın/Topuz/Bilge, Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma, s. 197; İnci/Sakarya, s. 110.

⁸³ Aşkın/Topuz/Bilge, Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma, s. 197; Özbek, Adalet Bakanlığı Uzlaştırma Eğitim Kitabı, s. 79; Özbek, Alternatif Uyuşmazlık Çözümü, Cilt 2, s. 1088; Yenisey/Nuhoğlu, s. 86; Gizlilik ilkesi, yalnızca uzlaştırma sürecinin gizli yürütülmesini değil aynı zamanda soruşturmanın da gizli yürütülmesini gerektirir. Bkz. Temiz Gül, Yağmur: Ceza Hukukunda Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları, Adalet Yayınevi, 2. Baskı, Ankara 2021, s. 75; Uzlaştırıcının görevlendirildiği dosya ile ilgili uzlaştırma süreci boyunca gizlilik yükümlülüğüne riayet etmelidir. Ancak uzlaştırıcısına yapılan açıklamalar ve aktarılan bilgiler, suç işlen-

cinde yapılan açıklamaları, kendisine aktarılan veya diğer bir şekilde öğrendiği olguları gizli tutmakla yükümlüdür (CMUY m. 32). Uzlaştırıcıların daha sonra aynı uyuşmazlıkta avukat olarak görev alması, uzlaştırma sürecinde öğrendiği açıklamalar veya olgular ışığında müvekkillerini savunmalarına sebep olabilir. Bu durum uzlaştırma müzakerelerinin gizliliği ilkesine aykırılık teşkil eder. Uzlaştırıcıların aynı uyuşmazlıkta vekillik veya müdafilik görevini üstlenmelerinin yasaklanmasıyla, bu tür tehlikelerin ortaya çıkması önlenir.

G. Menfaat Temin Etmeme

Uzlaştırıcı olarak görevlendirilen tarihten itibaren, uzlaştırma raporunun teslimine kadar olan süreçte tarafsızlığın korunması gerekir. Bunun için getirilen etik ilkelerden biri de menfaat temin etmeme yükümlülüğüdür. Gerçekten uzlaştırıcı, göreviyle ilgili hususlarda kendisine veya bir başkasına doğrudan veya dolaylı olarak menfaat temin edemez⁸⁴.

Menfaat temin etmeme yükümlülüğü Uzlaştırma Yönetmeliği m. 6/1-e’de; *“Taraflardan biriyle herhangi bir kişisel veya iş ilişkisinin bulunması, uzlaştırmanın sonucuna yönelik doğrudan veya dolaylı, malî veya diğer menfaatinin bulunması ya da taraflardan biri için uzlaştırma dışında bir yetkiyle görev yapması gibi bağımsızlığı veya taraflarla arasındaki menfaat çatışmasını etkileyebilecek ya da bu izlenimi verebilecek durumları açıklamadan görev yapamaz veya göreve devam edemez”* şeklinde düzenlenmektedir. Benzer şekilde aynı yönetmeliğin m. 6/1-g’de *“Tarafsızlığından kuşku duyulmasına yol açacak şekilde kendisine veya bir başkasına doğrudan ya da dolaylı olarak herhangi bir menfaat temin edemez”* şeklinde ifade edilmektedir.

mesine ilişkin ise gizlilik kapsamında değildir. Bkz. **Değirmenci**, Uygulamacının 10 Sorusu Işığında Uzlaştırma, s. 669.

⁸⁴ **Yerdelen/Özbek/Altuntaş/Boz/Erdem/Yılmaz**, s. 143; **Eriş**, “Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma”, s. 255; **Değirmenci**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma s.374; **Erdem/Eser/Özşahinli**, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 83; **Ertemür**, s. 130; **Demirel**, s. 104; **Özbek**, Adalet Bakanlığı Uzlaştırma Eğitim Kitabı, s. 79; **Göksu**, s. 112; **Ertemür**, s. 130; **Aşkın/Topuz/Bilge**, Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma, s. 195.

Uzlaştırmacı, menfaat çatışmasını etkileyebilecek bir durumu öğrendiğinde tarafları bilgilendirmelidir. Bu husus taraflara açıklanmadan uzlaştırmacı olarak göreve devam edilmemesi gerekir⁸⁵.

Uzlaştırmacının tarafsızlığını şüpheye düşüren sebebi taraflara açıklamasından sonra göreve devam etmesi hususunda doktrinde farklı görüşler ileri sürülmektedir. Bir görüşe göre, uzlaştırmacı tarafsızlığını şüpheye düşüren sebebi taraflara açıklaması halinde bile görevine devam etmemesi gerekir. Mevzuatta yer almayan bu hususun Uzlaştırma Yönetmeliği'nde açıkça düzenlenmesi gerektiği belirtilmektedir⁸⁶. Diğer bir görüşe göre, uzlaştırmacının menfaat çatışmasını taraflara bildirmesi üzerine 5271 sayılı CMK m. 25 uyarınca 7 gün içinde hâkimin reddi çerçevesinde uzlaştırmacıyı reddedebilecekleri gibi uzlaştırmacının kendisi de dosyadan çekilebilir⁸⁷.

Kanaatimizce, uzlaştırmacı ile dosyanın tarafları arasında menfaat ilişkisinin bulunması halinde öncelikle bu hususta tarafların bilgilendirilmesi gerekir. Sonrasında uzlaştırmacının reddi istenebileceği gibi uzlaştırmacı kendisi de görevinden çekilebilir. Zira Kanun'da belirtilen hâkimin davaya bakamayacağı hâller ile reddi sebepleri, uzlaştırmacı görevlendirilmesinde de dikkate alınır (CMUY m. 28). Dolayısıyla menfaat ilişkisinin varlığı halinde tarafların bilgilendirilmelerine rağmen karşı çıkılmaması halinde uzlaştırmacı görevine devam edebilir.

Uzlaştırmacının menfaat temin etmeme yükümlülüğü, maddi ve manevi nitelikteki yararları kapsar. Temin edilecek menfaatin bizzat uzlaştırmacıya sağlanması gerekmez. Örneğin, uzlaştırmacının uzak bir akrabasına menfaat temin edilmesi veya taraflardan birinin uzlaştırma-

⁸⁵ **Yerdelen/Özbek/Altuntaş/Boz/Erdem/Yılmaz**, s. 138; **Eriş**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma, s. 254; **Ertemür**, s. 130; Taraflar açıkça uzlaştırmacının göreve devam etmesine rıza gösterse dahi uzlaştırmacı görevine devam edememelidir. Bkz. **Erdem/Eser/Özşahinli**, s. 80.

⁸⁶ **Aşkın/Topuz/Bilge**, Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma, s. 196; **Metiner/Köken**, s. 228.

⁸⁷ **Değirmenci**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma, s. 374; Menfaat ilişkisinin varlığına rağmen uzlaştırmacının tarafları bilgilendirmesi ve tarafların da rıza göstermesi halinde bile, uzlaştırmacının görevine devam etmemesi gerekir. Bkz. **Erdem/Eser/Özşahinli**, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 80.

cının oğlunu işe alması menfaat temin etmeme yükümlülüğünü ihlal eder⁸⁸.

Uzlaştırmacı, taraflardan birinin hatalı düşüncesinden yararlanarak menfaat temin edebilir. Örneğin, tarafların arabuluculuk ve uzlaştırma arasındaki farkı bilmemesinden kaynaklı olarak edim hususunda anlaşmaları durumunda uzlaştırmacıya, arabuluculukta olduğu gibi edimin belirli bir yüzdesini vermeleri gerektiğini düşünebilirler. Uzlaştırmacının bu hatadan faydalanarak menfaat temin etme girişiminde bulunması halinde hem etik ilke ihlali hem de kişinin hatasından yararlanmak suretiyle irtikâp suçu işlenmiş olur⁸⁹.

H. Kişilerin Adalete Olan İncancını ve Uzlaştırmacılık Görevinin İtibarını Koruma

Bu ilke sayesinde uzlaştırmacılık görevine duyulan saygı, itibar ve adalet sistemine duyulan güven korunmak istenmektedir⁹⁰. Adalet, bir işlemin hak ve hukuka uygun olmasını, işlemin icra edilmesinde hakkın gözetilmesini ifade eder⁹¹. Uzlaştırmacı sürekli bir kadroda bulunarak görevini yerine getirmese bile, adaletin yerine getirilmesine hizmet eden kamu görevlisi statüsündedir⁹². Dolayısıyla uzlaştırmacının bu ilkeye aykırı hareket etmesi, kendisine ve uzlaştırma kurumuna olan güvenin sarsılmasına, adalete olan incancın yitirilmesine sebep olur⁹³. Örneğin, taraflara verilen randevu saatlerine uyulmaması⁹⁴, uzlaştırmacının uz-

⁸⁸ Akbulut/Aksan, s. 218; Değirmenci, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma s.374.

⁸⁹ **Taner**, Fahri Gökçen/Öntan: “Yaprak, Uzlaştırmacının Özgü Suçlardan Doğan Cezai Sorumluluğu”, *Journal of Penal Law and Criminology*, 2021; 9(1): 159-196, s. 182.

⁹⁰ **Gökalp**, s. 24; **Eriş**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma, s. 255; **Değirmenci**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma s.375.

⁹¹ Türk Dil Kurumu Sözlüğü, <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi:17/01/2023.

⁹² **Akbulut/Aksan**, s. 218; **Bakar**, s. 133; **Erdem/Eser/Özşahinli**, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 36; **Değirmenci**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma s.153; **Taner/Öntan**, s. 169.

⁹³ **Aşkın/Topuz/Bilge**, Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma, s. 197; **Değirmenci**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma s.375; Uzlaştırmacının, taraflar ile çay bahçesinde, adliye koridorunda, kaldırımda, adliye kafeteryasında görüşmesi uzlaştırma kurumunun ciddiyetine zarar verir. Bkz. **Erdem/Eser/Özşahinli**, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 194; **Demirel**, s. 104.

⁹⁴ “...15.06.2020 tarihinde “Uzlaştırmacı Görevlendirme Tutanağı” ile teslim aldığı ... Cumhuriyet Başsavcılığının ... sayılı uzlaştırma dosyasında, müşteriye sıfatına haiz ...’ye uzlaştırma kurumu hakkında bilgi verme ve uzlaşma teklifinde bulunmak için 27.02.2020 tari-

laştırma teklifi için taraflardan birinin adresine gitme mecburiyeti bulunmamasına rağmen gitmesi⁹⁵ veya dosyaya vakıf olmadan taraflarla iletişim kurulması sebebiyle sorulan soruların cevaplanamaması⁹⁶ halleri söz konusu etik ilkeyi ihlal eder.

Uzlaştırmacının reklam sayılabilecek davranışlarda bulunması hem uzlaştırma kurumunun saygınlığını hem de kişilerin adalete olan güvenini olumsuz etkiler⁹⁷. Bu sebeple uzlaştırmacı üstlendiği faaliyetin kamu görevi olduğunu özümsemeli, görevinin itibarını zedeleyici ya da kişilerin adalete olan inancını şüpheye düşüren fiillerden uzak durmalıdır⁹⁸.

II. ETİK İLKE İHLALİNİN YAPTIRIMI

hinde ... Adliyesi'nde görüşmek için randevu verdiği halde, belirlenen tarih ve saatte söz konusu görüşmeye gelmediği, tarafa bu konuda geri dönüşte yapmadığı, aynı gün uzlaştırma büro personelince saat 15:56'da arandığında yine cep telefonunun kapalı olduğunun anlaşıldığı, adı geçeninin görevine gereken özeni göstermediği, görevinin saygınlığını ve kişilerin adalete olan güvenini zedeleyen davranış sergilediği, görevini etkin bir şekilde ve zamanında yerine getirmediği anlaşılmıştır. Belirtilen gerekçeler ile uzlaştırmacı hakkında uyarma yaptırımı uygulanmıştır" (Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı, Disiplin Kararı).

⁹⁵ Erdem/Eser/Özşahinli, s. 195.

⁹⁶ "Uzlaştırmacının, « ... sicil numaralı uzlaştırmacı ...'in; uzlaştırmacı olarak görevlendirildiği ... Cumhuriyet Başsavcılığının ... sayılı soruşturmaya ilişkin uzlaştırma dosyasında, tarafına teslim edilen uzlaştırma evrakını ayrıntılı ve eksiksiz bir şekilde incelemeyen, soruşturma konusu suçun niteliği, mahiyeti ve olayın oluş şekli hakkında bilgi edinmeden, başka bir ifade ile uzlaştırma evrakına vâkıf olmadan müştekiyle iletişim kurduğu, müştekiyi uzlaşma teklifi sırasında; uzlaştırmacının faydaları, sürecin gönüllülük, gizlilik ve tarafsızlığa dayanması gibi temel ilkeler, uzlaştırmacının ve tarafların rolü, uzlaştırma süreci, uzlaşmayı kabul veya reddetmenin hukuki sonuçları, uzlaşma sağlandığı takdirde uzlaştırma sürecinin ücretsiz olması gibi hususlarda bilgilendirmediği, dosya hakkında bilgi sahibi olmadan iletişim kurduğu için de müştekinin uzlaştırmaya yönelik sorularını cevaplayamadığı, aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirmediği, ayrıca söz konusu davranışıyla görevinin saygınlığını ve kişilerin adalete olan güvenini de zedelemiştir. Belirtilen gerekçeler ile uzlaştırmacı sicilinden ve listesinden çıkarılmasına karar verilmiştir" (Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı, Disiplin Kararı).

⁹⁷ Özbek, Adalet Bakanlığı Uzlaştırma Eğitim Kitabı, s. 80; Erdem/Eser/Özşahinli, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 82; Akbulut/Aksan, s. 218.

⁹⁸ Akbulut/Aksan, s. 218; Ertemür, s. 131; Göksu, s. 111; Erdem/Eser/Özşahinli, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 36; Eriş, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma, s. 255; Bu etik ihlali, yalnızca adalete olan güveni değil, adli mercilere duyulan güveni de zedeler. Bkz. İçer, s. 710.

Uzlaştırmacının etik ilkelere uymaması halinde hukuki, cezai ve disiplin yaptırımları söz konusu olur. Etik ilkelere uyulmaması halinde Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı, uzlaştırmacıyı sicilinden ve listesinden çıkarabilir. Bunun yerine ihlal edilen etik ilkenin türüne göre uzlaştırmacı hakkında uyarma cezası ya da 1 yıla kadar uzlaştırma sicilinden geçici çıkarma yaptırımını da uygulanabilir (CMUY m. 49)⁹⁹.

Etik ilkelere aykırı davranılması halinde sicilden veya listeden çıkarma yaptırımını yerine uyarma kararı da verilebilir. Uyarma kararının nasıl uygulanacağı CMUY m. 49/4'te açıklanmaktadır. Buna göre; etik ilkelere aykırı hareket edilmesi nedeniyle hakkında uyarma yaptırımını uygulanan uzlaştırmacı, öncelikle Daire Başkanlığınca yazılı olarak uyarılır. Etik ilke ihlali sebebiyle uyarma kararının verilmesi halinde, uzlaştırmacının savunma verme yükümlülüğü bulunmamaktadır¹⁰⁰. Uzlaştırmacı, Daire Başkanlığı tarafından yazılı olarak uyarılmasına rağmen, uyarıya uymaması halinde savunma vermek durumundadır. Uzlaştırmacı, yazılı savunmada bulunabilmek için kendisine yapılan yazılı bildirimden tebliğinden itibaren on günlük süre zarfında savunmasını vermelidir. Savunması alınan uzlaştırmacının sicilden ve listeden çıkartılmasına karar verilir ve bu karar ilgisine tebliğ edilir (CMUY m. 49/4)¹⁰¹. Tebliğden imtina eden veya bu süre içinde savunmada bulunmayan uzlaştırmacı savunma hakkından vazgeçmiş sayılır (CMUY m. 49/3)¹⁰².

Uzlaştırmacının etik ilkeleri ihlal etmesi halinde Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı'nca sicilden kalıcı olarak çıkarma yerine 1 yıla kadar geçici olarak sicilden çıkarma yaptırımını da uygulanabilir¹⁰³. Uzlaştırmacı

⁹⁹ Akbulut/Aksan, s. 196; Aşkın/Topuz/Bilge, Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma, s. 183; Değirmenci, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma s.154; Erdem/Eser/Özşahinli, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 89; Özbek, Adalet Bakanlığı Uzlaştırma Eğitim Kitabı s. 80.

¹⁰⁰ Akbulut/Aksan, s. 197; Diğer görüşe göre, uyarma da bir disiplin yaptırımıdır. Bu sebeple uzlaştırmacıya uygulanan bu yaptırım için yazılı şekilde savunma alınması gerekir. Bkz. Değirmenci, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma s. 347.

¹⁰¹ Aşkın/Topuz/Bilge, Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma, s. 199; Akbulut/Aksan, s. 196; Erdem/Eser/Özşahinli, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 196.

¹⁰² Özbek, Adalet Bakanlığı Uzlaştırma Eğitim Kitabı, s. 80; İçer, s. 713; Akbulut/Aksan, s. 196; Erdem/Eser/Özşahinli, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 89.

¹⁰³ Erdem/Eser/Özşahinli, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 89; Değirmenci, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma s.346; Akbulut/Aksan, s. 196.

kendisine yapılan yazılı bildirimden itibaren on günlük süre içinde savunmasını vermek zorundadır. Bu süre içinde savunmada bulunmayan uzlaştırmacı savunma hakkında zımni olarak vazgeçmiş sayılır¹⁰⁴.

Etik ilke ihlali sebebiyle Daire Başkanlığı tarafından uzlaştırmacıya uygulanabilecek diğer disiplin yaptırımını ise uzlaştırmacı sicilinden ve listesinden kalıcı olarak çıkarmadır. Bunu gerektiren fiiller; uzlaştırmacı olabilmek için aranan koşulları taşımadığı hâlde sicile kaydedilmek ya da sonradan bu şartları kaybetmek, uzlaştırma göreviyle bağdaşmayan tutum ve davranışlar sergilemek, kanunun öngördüğü yükümlülükleri önemli ölçüde veya sürekli yerine getirmemek, performans değerlendirmeleri sonucunda yeterli bulunmamak, etik ilkelere aykırı davranmak ve yenileme eğitimini tamamlamamaktır (CMUY m. 49/1)¹⁰⁵.

Uzlaştırmacı, kendisine uygulanan sicilden ve listeden çıkarma kararına karşı idari yargı yoluna başvurabilir¹⁰⁶. Kararın tebliğinden itibaren 60 gün içinde idare mahkemesinde iptal davası açabilir (İYUK m. 2). Yetkili mahkeme ise idari işlemin yapıldığı yer olan Ankara idare mahkemeleridir (İYUK m. 5).

Uzlaştırmacının etik ilke ihlali sebebiyle kalıcı olarak uzlaştırmacı sicilinden ve listesinden çıkarma yaptırımının yönetmelikle düzenlenmesi eleřtirilmektedir¹⁰⁷. Bu durumun Anayasamızın 128'inci maddesinin ikinci fıkrasına aykırılık teşkil ettiği ifade edilmektedir¹⁰⁸. Kanaatimizce, sicilden ve listeden çıkarma yaptırımını özlük işleri içerisinde yer

¹⁰⁴ **Değirmenci**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma s. 346.

¹⁰⁵ **Ertemür**, s. 128; **Değirmenci**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma s.339; **Akbulut/Aksan**, s. 196; **Erdem/Eser/Özşahinli**, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 89.

¹⁰⁶ **Aşkın/Topuz/Bilge**, Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma, s. 199; **Özbek**, Adalet Bakanlığı Uzlaştırma Eğitim Kitabı, s. 80; CMUY m. 49'da öngörülen etik ilkelere aykırı davranma sebepleri esas itibarıyla disiplin suçudur. Dolayısıyla bunların, belirlilik ilkesine uyularak kanunla düzenlenmesi gerekir. Bkz. **Değirmenci**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma s. 345.

¹⁰⁷ **Değirmenci**, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma s. 340.

¹⁰⁸ Anayasamızın 128'inci maddesinin ikinci fıkrasına göre; "Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir".

aldığı için, bu yaptırımın yönetmelik hükümleri ile değil kanunla düzenlenmesi daha isabetlidir.

Uzlaştırıcı iş yoğunluğunu göz önüne alarak uzlaştırma faaliyetlerine yeterince zaman ayıramayacağına, görevini zamanında ve etkin şekilde yerine getiremeyeceğine yönelik bir kanaate ulaşır ise, sicilden ve listeden çıkarılmayı kendisi isteyebilir. Bu şekilde sicilden ve listeden çıkartılan uzlaştırıcı, sınav şartları haricindeki şartları taşımak koşuluyla yeniden sicile kayıt yaptırabilir¹⁰⁹.

SONUÇ

Uzlaştırma, Anglo Sakson hukuk sisteminde ortaya çıkmakla birlikte giderek Kıta Avrupası hukukunda da yerini almaktadır. Onarıcı adalet anlayışının tezahürü olan uzlaştırma ile suçtan kaynaklanan mağduriyetler giderilmekte, yargının iş yükü azalmakta ve toplum barışının sağlanmasına önemli derecede katkı sağlanmaktadır. Bu yöntemde taraflar maddi veya manevi edim karşılığında ya da edimsiz olarak anlaşarak ve sürece aktif katılım sağlamak suretiyle uyuşmazlığı kendi iradeleri doğrultusunda çözmektedir.

Uzlaştırma süreci, uzlaştırıcının görevlendirilmesi ile başlayan, uzlaştırma teklifinin yapılması, her iki tarafın teklifi kabul etmesi, uzlaştırma müzakerelerinin yapılması ve sonucunda uzlaştırma raporu düzenlenmesi aşamalarını ifade eder. Taraflardan birinin veya her ikisinin uzlaştırma teklifini kabul etmemesi halinde, üst yazıyla dosya uzlaştırma bürosuna teslim edilir. Bu halde müzakere aşamasına geçilemediği için uzlaştırma raporu düzenlenmez. Soruşturmada uzlaşmanın sağlanması halinde kovuşturmayaya yer olmadığı kararı verilirken, kovuşturmada davanın düşmesine hükmedilir.

Uzlaştırıcının, taraflar arasında bozulan iletişimi sağlama girişimi nitelik olarak kamusal faaliyettir. Dolayısıyla kamu görevlisi statüsünde olan uzlaştırıcı, uzlaştırma kurumunun saygınlığına ve adalete

¹⁰⁹ Erdem/Eser/Özşahinli, 100 Soruda Uzlaştırma, s. 89; Ertemür, s. 128; Aşkın/Topuz/Bilge, Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma, s. 188; Akbulut/Aksan, s. 196; Bu durumda olan uzlaştırıcılar için CMUY m. 48/2 ve 3'de yer alan koşullar aranır. Bkz. Değirmenci, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma s. 339.

olan güvenin zedelenmemesine özen göstermelidir. Bunun için Uzlaştırma Yönetmeliğinde belirtilen etik ilkelere riayet etmesi gerekir.

Avrupa Komisyonu tarafından Brüksel’de 2004 yılında gerçekleştirilen konferans sonucunda Arabuluculara Yönelik Avrupa Etik Kuralları oluşturulmuştur. Burada yer alan ilkeler temel alınarak, Uzlaştırma Yönetmeliği’nin 6’ncı maddesinde uzlaştırmacılara yönelik etik ilkeler belirlenmiştir.

Uzlaştırmacı süreç boyunca üçüncü kişiden telkin almamalı, görevinde bağımsız olmalıdır. Uzlaştırmacı, adaletin yerine getirilmesi ve uzlaştırma kurumunun istenilen başarıya ulaşması amacıyla gerekli dikkat ve özeni göstererek, taraflara saygılı ve nazik davranmak suretiyle dürüstlük kuralı çerçevesinde görevini ifa etmelidir. Ayrıca dosyanın uzlaştırma bürosuna gönderilebilmesi için yeterli suç şüphesinin aranması, şüphelinin suçu işlediğini kesin olarak göstermez. Bu sebeple uzlaştırmacı, masumiyet karinesini dikkate alarak önyargılı olmamalı ve taraflara eşit davranmalıdır.

Tarafların vekilliğini veya müdafiliğini üstlenmeme yükümlülüğü gizlilik ilkesinin görünüm şeklidir. Bu etik ilke sayesinde dosyada uzlaştırmacı olarak görev yapan kimseler sonradan taraflardan herhangi birinin avukatlığını üstlenemez. Bu yasak yalnızca dosyada görev alan uzlaştırmacılık yapan avukatlar için öngörölmüş olup, bu kişilerin bürosunda çalışan diğer avukatlar ile avukatın kardeşi, eşi ya da belirli derece akrabaları yasak kapsamında değildir. Bu durum söz konusu kural ile ulaşılmak istenen amacın gerçekleşmesini engellemektedir. Uygulamada dosyada uzlaştırmacı olarak görev yapan avukatların kendilerine bağlı ya da ortak çalışan diğer avukatlar aracılığıyla aynı dosyada avukatlık faaliyetlerini yerine getirdiği görölmektedir. Bu halde söz konusu etik ilke dolaylı yoldan ihlal edilmekle birlikte, uzlaştırma müzakerelerinde öğrenilen ve gizlilik kapsamında olan hususlarında iddia veya savunma kapsamında kullanılması ihtimali bulunmaktadır. Kanaatimizce, uzlaştırmacı olarak görev alınan dosyada tarafların vekilliğini veya müdafiliğini üstlenmeme yükümlülüğü, bu kişilerin bağlı veya ortak olduğu kişiler ile belirli derecede akrabalarını da kapsayacak şekilde genişletilmelidir.

Uzlaştırıcı, tarafların herhangi birinden doğrudan veya dolaylı olarak menfaat temin etmemelidir. Buradaki menfaat, maddi olabileceği gibi manevi nitelikte de olabilir. Bu etik ilkenin ihlali için uzlaştırıcının doğrudan kendisine menfaat temin etmesi gerekli olmayıp, üçüncü kişilere herhangi bir yarar sağlaması yeterlidir.

Uzlaştırıcının etik ilkeleri ihlal etmesi, hukuki, cezai ve disiplin sorumluluğunu doğurabilir. Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı, ihlal edilen etik ilkenin türüne göre uzlaştırıcı hakkında uyarı, 1 yıla kadar uzlaştırma sicilinden çıkarma veya kalıcı şekilde uzlaştırma sicilinden ve listesinden çıkarma kararı verebilir.

KAYNAKÇA

- AKBULUT**, Berrin/ **AKSAN**, Murat: *Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma*, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara 2019.
- AŞIK**, Mustafa Aydın: *Uzlaştırma*, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2020.
- AŞKIN**, Uğur/**TOPUZ**, Veysel/**BİLGE**, Burak: *Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma*, Adalet Yayınevi, 2. Baskı, Ankara 2020.
- ATALAY**, İbrahim Orkun: “Türk Hukukunda Alternatif Çözüm Yolu Olarak Avukatlık Kanunu 35/A Maddesi Anlamında Uzlaşma”, *Legal Hukuk Dergisi*, Yıl:2004, Cilt:2, Sayı:20, Sayfa: 2207-2224.
- BAKAR**, Yunus Emre: *Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma*, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2022.
- ÇELEBİ**, Ümit: “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Işığında Uzlaştırma”, *Bursa Barosu Dergisi*, Cilt: 42, Sayı: 103, Mart 2018, Sayfa: 64-67.
- ÇETİNTÜRK**, Ekrem: *Ceza Adalet Sisteminde Uzlaştırma*, HD Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul 2008.
- ÇETİNTÜRK**, Ekrem: *Onarıcı Adalet ve Ceza Adalet Sisteminde Uzlaştırma*, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, Ankara 2017.
- DEĞİRMENCİ**, Olgun: *Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma*, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara 2021.
- DEĞİRMENCİ**, Olgun: “Uygulamacının 10 Sorusu Işığında Uzlaştırma”, *Terazi Hukuk Dergisi*, Cilt: 14, Sayı: 151, Mart 2019.
- DEMİREL**, Nezihe Balcı: *Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma*, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2022.
- DÖNMEZ**, Burcu: *Çocuk Yargılaması – Ceza Muhakemesi Hukukunda Çocuklara Özel Soruşturma ve Kovuşturma Kuralları*, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2020.
- EKİCİ ŞAHİN**, Meral/**YEMENİCİ**, Kürşat: “6763 Sayılı Kanun’la Yapılan Değişiklikler Işığında Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 13, Sayı: 1, Nisan 2018, Sayfa: 445-507.
- EPÖZDEMİR**, Rezan: “Yeni Düzenlemeler Işığında Uzlaştırma Müessesine Bakış”, *Legal Hukuk Dergisi*, Yıl:2017, Cilt: 15, Sayı: 175, Sayfa: 3445-3468.

- ERDEM**, Mustafa Ruhan/**Eser**, Ferda/**Özşahinli**, Pakize Pelin: *100 Soruda Uzlaştırma: Uzlaştırmacının El Kitabı*, Seçkin Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara 2017.
- ERİŞ**, A. Uğur: "Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma ve Uzlaştırma Eğitimi", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Cilt: 31, Sayı: 137, Temmuz 2018, Sayfa: 241-271.
- ERTEMÜR**, Hazal: *Ceza Muhakemesi Hukukunda Alternatif Bir Çözüm Yolu Olarak Uzlaştırma*, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2021.
- GÖKALP**, Özge Tuçe: "Ceza Usul Hukukunda Uzlaşma", *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 1, Ocak 2013, Sayfa: 21-30.
- GÖKSU**, Mustafa: *Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Tahkim*, Seçkin Yayıncılık, 4. Baskı, Ankara 2022.
- IŞIKA**, Sertaç: "Uzlaştırma Sürecinde Suça Sürüklenen Çocuklara İlişkin Bazı Sorun ve Değerlendirmeler", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Cilt: 33, Sayı: 151, Kasım 2020, Sayfa: 61-84.
- İNÇİ**, Zekiye Özen/**SAKARYA**, M. Sevgi: "6763 Sayılı Kanun Değişikliği Sonrasında Uzlaştırma Uygulamalarına İlişkin Bazı Tespit ve Değerlendirmeler", *Terazi Hukuk Dergisi*, Cilt: 13, Sayı: 141, Mayıs 2018, Sayfa: 101-114.
- İŞTEN**, İnanç/**MERT**, İbrahim Sani: "Uzlaştırma Kurumunun Etkinliğinin Artırılması: Uzlaştırma Sürecinde Karşılaşılan Hukuki ve İletişime İlişkin Problemler ile Çözümlerine İlişkin Nitel Bir Araştırma", *Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 11, Haziran 2018, Sayfa: 1-31.
- KARAN**, Ulaş: "Bireysel Başvuru Kararlarında Ayrımcılık Yasağı ve Eşitlik İlkesi", *Anayasa Yargısı*, S:32, 2015.
- KALS**, Elisabeth/**MONTADA**, Leo: *Mediation, Ein Lehrbuch auf psychologischer Grundlage*, 2. Auflage, Basel 2007.
- KRISHNAMURTHY**, Prabhakar: *An Introduction to Ethics, Indian Institute of Information Technology (D&M)*, Guindy, 2011.
- METİNER**, Erçağ/**KÖKEN**, Enes: "Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliğine İlişkin Değerlendirmeler", *Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.5, S.2, s. 225-249.
- ÖZBEK**, Mustafa Serdar: *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, Cilt, 2, Yetkin Yayınevi, 4. Baskı, Ankara 2016.

- ÖZBEK**, Mustafa Serdar: *Onarıcı Adalet, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Eğitim Kitabı*, Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı, 2. Baskı, Ankara 2018.
- ÖZBEK**, Mustafa: “Ceza Muhakemesi Kanununda Uzlaştırma”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 54, Sayı: 3, Eylül 2005, Sayfa: 289-321.
- ÖZBEK**, Veli Özer: “Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma Kurumunun 6763 Sayılı Kanun Hükümleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi”, *Ceza Hukuku Dergisi*, Cilt: 11, Sayı: 32, Aralık 2016, Sayfa: 7-28.
- ÖZBEK**, Veli Özer/**DOĞAN**, Koray/**BACAKSIZ**, Pınar: *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, 14. Baskı, Ankara 2021.
- ÖZGENÇ**, Nuri Berkay: *Türk Hukukunda ve Mukayeseli Hukukta Uzlaştırma*, Legal Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul 2016.
- ÖZMUMCU**, Seda: “Arabuluculukta Tarafsızlık İlkesinin Görünümü ve Etik Kurallar Çerçevesinde Değerlendirilmesi”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt:10, Sayı:1, 2019, Sayfa: 262-276.
- ÖZTÜRK**, Bahri/**TEZCAN**, Durmuş/**ERDEM**, Mustafa Ruhan/**GEZER**, Sırma/**SAYGILAR**, Yasemin F./**ALAN**, Esra/**ÖZAYDIN**, Özdem/**ERDEN TÖTÖNCÜ**, Efser/**ALTINOK VILLEMIN**, Derya/**TOK**, Mehmet Can: *Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, 9. Baskı, Ankara 2022.
- PELVAN**, Neslihan: “Ceza Muhakemesinde Onarıcı Adalet Kapsamında Uzlaştırma Uygulaması”, *Bursa Barosu Dergisi*, Cilt: 42, Sayı: 103, Mart 2018, Sayfa: 111-114.
- KRACHT**, Stefan: *Rolle und Aufgabe des Mediators– Prinzipien der Mediation*, in: Haft Fritjof / Gräfin von Schlieffen Katharina (Hrsg.), *Handbuch Mediation*, 2. Auflage, München 2009.
- ŞAHİN**, Cumhur/**GÖKTÜRK**, Neslihan: *Ceza Muhakemesi Hukuku I*, Seçkin yayıncılık, 12. Baskı, Ankara 2021.
- TAN**, Hülya: *Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma*, Seçkin yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2020.
- TANER**, Fahri Gökçen/**ÖNTAN**, Yaprak: “Uzlaştırmacının Özgü Suçlardan Doğan Cezai Sorumluluğu”, *Journal of Penal Law and Criminology*, 2021; 9(1): 159-196.

- TEMİZ GÜL**, Yağmur: *Ceza Hukukunda Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları*, Adalet Yayınevi, 2. Baskı, Ankara 2021.
- TOK**, Mehmet Can: “Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma Kurumu Hakkındaki Düzenlemelerde Yapılan Değişiklikler ve Uzlaştırmanın Başarısızlık Nedenleri”, *Fasikül Hukuk Dergisi*, Cilt: 10, Sayı: 105, Ağustos 2018.
- ÜNAL**, Ertuğrul: “Uzlaştırma ve Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kurumlarının Masumiyet Karinesi Bağlamında Değerlendirilmesi”, *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 17, Sayı: 1, Ocak 2018, Sayfa: 195-216.
- ÜNVER**, Yener/**HAKERİ**, Hakan: *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Adalet Yayınevi, 18. Baskı, Ankara 2021.
- WEİLER**, Eva/**SCHLICKUM**, Gunter: *Praxisbuch Mediation*, München 2008.
- YENİSEY**, Feridun/ **NUHOĞLU**, Ayşe: *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Seçkin yayıncılık, 9. Baskı, Ankara 2021.
- YERDELEN**, Erdal: *Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma Eğitim Kitabı, Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı*, 2. Baskı, Ankara 2018.
- YERDELEN**, Erdal/ **ÖZBEK**, Mustafa Serdar/ **ALTUNTAŞ**, Şeyda/ **BOZ**, Burak/ **ERDEM**, Dilek Özge/ **YILMAZ**, Berna Ayşen: *Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma*, Adalet Yayınevi, Ankara 2018.
- YILDIRIM**, Zeynep: “Türk Ceza Hukuku’nda Uzlaşma”, *Legal Hukuk Dergisi*, S: 50, 2007.
- YURTCAN**, Erdener: *Ceza Yargılaması Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, 16. Baskı, Ankara 2019.

<https://www.kearns.co.uk>